UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2012 – 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jana Hlaváčková

Povodeň 2002 ve městě Děčín

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Michaela Havlová

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES

2012 - 2013

BACHELOR THESIS

Jana Hlaváčková

Flood 2002 in Decin

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor:
Ing. Michaela Havlová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 15. března 2013 Jana Hlaváčková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Ing. Michaele Havlové za vedení bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá stoletými povodněmi ve městě Děčín, které toto město, jako další části republiky, postihly v roce 2002.

Teoretická část se věnuje legislativě, která upravuje krizový stav při povodních, pomoc obyvatelům při ochraně jejich životů a majetku a následnou pomoc obyvatelům po povodních. Dále se teoretická část práce zabývá příčinami vzniku povodní a historií, dávkami pro občany při povodních, dopady a škody povodní, využitím zaplavených území, problematikou ochrany měst a obcí před povodněmi.

Praktická část je zaměřena na průběh povodní v roce 2002 a na následná opatření. Pro průzkum mezi obyvateli, kteří ve městě Děčín žili v roce 2002, je použito dotazníkové šetření. Výsledky dotazníkového šetření jsou vyhodnoceny a následně zobrazeny v grafech.

Klíčové pojmy: dávky, dotazníková šetření, krizové stavy, města, obyvatelé, opatření, pomoc, povodně, řeky

Annotation

This bachelor's degree paper is engaged in centennial floods, which hit the city of Děčín just as some other parts of the country in 2002.

Theoretical part deals with legislation, which applies in emergency state during floods, in life and property protection aid for citizens and additional after -flood help. Further the theoretical part looks into causes of flood formation and flood history, welfare for inhabitants during floods, environmental impacts and damages of floods, utilization of flooded areas, issues of protecting urban areas against floods.

Practical part is focused on progress of floods in 2002 and subsequent measures. The survey methodology is used for research among contemporaries. Result of the survey are assessed and visualized in graphs.

Key words: aid, benefit, emergency states, floods, inhabitants, measures, rivers, survey methodology, urban areas

OBSAH

ÚVOD 8
TEORETICKÁ ČÁST 9
1 HISTORIE POVODNÍ 9
1.1 Historie a příčiny záplav v období do 19. století 9
1.2 Historie od 19. století 10
1.3 Historie po 2. světové válce 10
1.4 Historie povodní ve městě Děčín 11
2 DOPADY A ŠKODY POVODNÍ 13
3 VYUŽITÍ ZAPLAVENÝCH ÚZEMÍ 15
4 PROBLEMATIKA OCHRANY MĚST A OBCÍ PŘED POVODNĚMI 17
5 LEGISLATIVA TÝKAJÍCÍ SE POVODNÍ 19
5.1 Zák. č. 100/1999Sb., o ochraně před povodněmi 19
5.2 Zák. č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů 20
5.3 Zák. č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů 21
5.4 Legislativa upravující pomoc obyvatelům České republiky po povodních 22
6 STÁTNÍ POMOC OBČANŮM, MĚSTŮM A OBCÍM POSTIŽENÝM POVODNĚMI 23
6.1.4 Úvěr fyzickým osobám, které přišly o byt, do výše 850 tis. Kč na nový byt 24
6.1.5 Dotace obcím na výstavbu nových nájemních bytů do výše 600 tis. Kč, resp. 1 mil. na jeden postavený byt 25
6.1.6 Dotace ke krytí části úroků z úvěrů na opravy panelových domů poškozených povodněmi v roce 2002 25
6.1.7 Úvěry poskytované do fondů obcí na opravy bytového fondu poškozeného povodněmi v roce 2002 25
6.1.8 Program podpory aktualizace územně plánovací dokumentace obcí postižených povodněmi se zaměřením na protipovodňovou ochranu 25
6.1.9 Program přeshraniční spolupráce CBC Phare 25
6.1.10 Program podpory podnikatelů v oblastech postižených povodní v roce 2002 - rekonstrukce 26
7 SOCIÁLNÍ DÁVKY PRO OBČANY POSTIŽENÉ POVODNĚMI V ROCE 2002 27
7.1 Dávky poskytované občanům postiženým povodněmi od obecních, městských a okresních úřadů 27
7.1.1 Peněžitá dávka občanům, kteří se ocitli v mimořádně obtížných poměrech z důvodu povodně 27
7.1.2 Peněžité a věcné dávky rodičům nezaopatřených dětí, těhotným ženám a nezaopatřeným dětem 27
7.1.3 Jednorázové peněžité a věcné dávky určené těžce zdravotně postiženým a starým občanům 27
7.1.4 Bezúročné půjčky 28

PRAKTICKÁ ČÁST 29
8 PRŮBĚH POVODNĚ 30
8.1 Opatření pro ochranu obyvatel a jejich majetku při povodni od 13.8.2002 do kulminace hladiny řeky Labe 30
8.2 Evakuace obyvatel 34
8.3 Činnost Městského úřadu Děčín - Odboru sociálních věcí a zdravotnictví 34
8.4 Varování obyvatelstva 36
8.5 Budování protipovodňových zábran 36
8.6 Použití vysoušečů, čerpadel, teplometů 37
8.7 Město Děčín po kulminaci řeky Labe 37
9 ODSTRAŇOVÁNÍ NÁSLEDKŮ POVODNÍ 38
10 JEDNOTKY NASAZENÉ NA POMOC A OCHRANU OBYVATELSTVA 39
11 PROTIPOVODŇOVÁ OPATŘENÍ 40
12 PANEL HUMANITÁRNÍCH ORGANIZACÍ 41
12.1 Vznik Panelu 41
12.2 Složení humanitárního Panelu v současné době tvoří: 41
12.3 Činnost Panelu 42
13 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ 44
13.1 Hypotézy 44
13.2 Vyhodnocení otázek z dotazníkového šetření 45
13.3 Vyhodnocení hypotéz 56
ZÁVĚR 57
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ I
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ IV
SEZNAM PŘÍLOH V

ÚVOD

Problematiku povodní jsem si pro svou bakalářskou práci vybrala, jelikož žiji a pracuji ve městě Děčín, které leží na obou březích řeky Labe. Vzhledem k rozsáhlému rozvodnění řeky Labe v srpnu 2002 byl život ve městě ovlivněn po řadu následujících měsíců, kdy se odstraňovaly rozsáhlé škody na soukromém i veřejném majetku.

V teoretické části se nejdříve zabývám legislativou, která upravuje krizový stav při povodních, pomoc obyvatelům při ochraně jejich životů a majetku a následnou pomoc obyvatelům po povodních. Dále se v této části práce zabývám příčinami vzniku povodní a historií, pomocí pro občany při povodních, dopady a škody povodní, využitím zaplavených území, problematikou ochrany měst a obcí před povodněmi.

V části praktické se zabývám průběhem povodní ve městě Děčín v roce 2002 a následným opatřením města k zajištění větší ochrany obyvatel a jejich majetku. Pro průzkum, týkající se povodní, jsem využila dotazníkového šetření k získání informací od obyvatel města, kteří v roce 2002 ve městě žili a kterým povodeň v srpnu 2002 i po další období zasáhla do životů.

TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORIE POVODNÍ

„Vodní toky odpradávna tvořily velmi významný faktor při vzniku a zakládání sídel. Člověk teprve před několika tisíci lety přešel na usedlý, zemědělský způsob života, což bylo podmíněno dostatkem potravy a úrodné půdy. Okolí řek naplňovala představy prvních společenstev usazených zemědělců, později se transformujících na vznik prvních civilizací. Byla to jedna z nejvýznamnějších přeměn v lidské historii, která předznamenala vznik států a růst populace. Řeka sloužila jako zdroj obživy, poskytovala dostatek potravy, umožňovala závlahy zemědělské půdy a nezřídka napomáhala i při obraně sídel.“[1]

1.1 Historie a příčiny záplav v období do 19. století

Města České republiky byla málokdy stavěna na "zelené louce", většinou byla stavěna více než 5 metrů nad hladinou řek z důvodu ochrany města před nepřáteli i povodněmi. Vodních zdrojů začala města využívat až ve středověku. Docházelo k využívání úrodných do té doby zaplavovaných území. Tato říční území v minulosti i současnosti vždy představovala extrémní prostředí, kdy byl výhodou rovinatý terén, snadný přístup k řece, silniční trasy. Zápornou stránkou byla povodňová ohrožení těchto území.

Poměr mezi probíhajícími přírodními procesy na daném toku a jejich intenzitou prodělával změny v důsledku civilizačního tlaku na území v okolí toku po celé jeho délce. Odlesňování a další využívání okolí toku, např. k pastvinám, nebo na těžbu, vedlo ke snižování retenční schopnosti povodí.

Záplavy se vyskytují od pradávna, dokumentace však existuje od 19. století, výskyt starších povodní je zaznamenán pouze v kronikách, kde se můžeme dovědět často pouze stav při kulminaci, nebo rozsah povodně, jedná se o laické neprokazatelné výpovědi. Nejrozsáhlejší povodeň, podle starověkých dokumentů, byla na Vltavě v roce 1118, k pravidelnému měření vodních stavů dochází v Praze od roku

[1]Doc. Ing. arch. Miloslav Konvička, CSc., a kolektiv, Město a povodeň, strategie rozvoje měst po povodních, Vydavatelství ERA, 2002,s.14, ISBN 80-86517

1801. Před tímto datem byly vodítkem ke zjištění stavu vody a letopočtu povodní různé značky na pilířích mostů, domech a skalách. [2]

1.2 Historie od 19. století

Od 19. století dochází k zásadním změnám měst v souvislosti s industrializací a rozvojem železniční dopravy s přechodem na energetickou surovinu - uhlí. Průmysl byl umisťován do uhelných pánví. Železnice byly vedeny údolími a kotlinami. Jelikož nebyly podmínky pro dojíždění za prací, usazovali se dělníci poblíž závodů, to znamená v údolích vodních toků. Postupně se upouštělo od zemědělského obdělávání nejvyšších ploch.

Bouraly se také hradby a postupně se zastavovaly volné pozemky. Rozšiřováním města se řeka dostávala ze své obranné plochy. Tok byl převeden do regulovaného koryta. Koncem 19. a 20. století tato opatření vedla ke katastrofálním povodňovým událostem.

Počátkem 20. století podstatně ubývá četnosti povodní. Narůstají však škody při povodních vzhledem k rozvoji měst, z důvodu regulací řek, výstavbou pevných hrází, výstavbou velkého množství prostorově výrazných objektů, což se můžeme dočíst z dokumentů, které jsou již v posledních 100 letech mnohem přesnější. Proto povodně za posledních sto let, které jsou stejného objemu, jako v předešlých staletích, mají jiný průběh i důsledky. [3]

1.3 Historie po 2. světové válce

Po 2. světové válce docházelo k další koncentraci obyvatel, zastavovaly se další plochy v údolích kolem řek, toto zvyšovalo povodňové riziko. Povodňové riziko bylo zvýšeno i zcelováním pozemků, kdy se rušily meze.

Podle odborníků není zarážející, že docházelo k takovýmto úpravám terénu v 19. a začátkem 20. století, ale zarážejí se nad pokračováním úprav i po 2. světové válce i později, kdy mohlo k úpravám okolí řek docházet efektivněji, přesto docházelo k umisťování továren a závodů do nebezpečných povodňových oblastí. Převažoval

[2]Doc. Ing. arch. Miloslav Konvička, CSc., a kolektiv, Město a povodeň, strategie rozvoje měst po povodních, Vydavatelství ERA, 2002, ISBN 80-86517

[3]Doc. Ing. arch. Miloslav Konvička, CSc., a kolektiv, Město a povodeň, strategie rozvoje měst po povodních, Vydavatelství ERA, 2002, ISBN 80-86517

názor nejen u nás, ale na celém světě, že lze technickými opatřeními zvládnout přírodní síly. Došlo k nevhodným zásahům do vodních koryt, tvrdé regulaci a zkracování říčních toků, což mám dodnes značný význam v povodňové strategii. Opatření velmi zvyšují riziko při velkých povodních, kdy povodňová vlna velmi rychle zasahuje území, kde je nahromaděno mnoho staveb.[4]

1.4 Historie povodní ve městě Děčín

Historii povodní ve městě Děčín si může každý obyvatel a návštěvník města prohlídnout na skále pod průčelím Děčínského zámku, kde jsou zaznamenány letopočty a nejvýše dosažená hladina.

Čitelné letopočty jsou zaznamenány od roku 1784 do povodní v roce 2002. Jediným rokem, kdy hladina řeky Labe v Děčíně stoupla výše než v roce 2002, bylo v roce 1845.

Tabulka 1: Historie záplav ve městě Děčín

Letopočet záplav	Přibližná výška hladiny řeky Labe (v metrech)
1845	12,35
2002	11,80
1432	11,00
1784, 1862	10,50
1890	9,75
1792	9,50
1822, 1824, 1830	8,50

Zdroj 1: autor práce, vlastní výzkum

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že v minulých dobách, zvláště v 18. a 19. století docházelo k zaplavování města Děčín poměrně často, začátkem století 19. dokonce došlo k záplavě území města během 10 let 3x, kdy hladina řeky Labe byla cca o 4 metry níže, než tomu bylo v roce 2002. V 19. století došlo k rozsáhlým záplavám města Děčín celkem 6x.

[4] Doc. Ing. arch. Miloslav Konvička, CSc., a kolektiv, Město a povodeň, strategie rozvoje měst po povodních, Vydavatelství ERA, 2002, ISBN 80-86517

K nejrozsáhlejší záplavě města došlo v roce 1845, jak je výše uvedeno, jednalo se zřejmě o největší povodeň tisíciletí, kdy Labe kulminovalo ve výšce 12,35 metrů, což je o 55 cm výše, než v roce 2002.

Katastrofa byla zaviněna prudkým táním sněhu spojeným s vydatnými dešti, kdy výška hladiny a průtok byly srovnatelné s rokem 2002. V polovině 19. století však byla jiná úroveň informovanosti. V roce 2002 zpravodajské služby hlásily povodňovou vlnu po minutách, v roce 1845 byli lidé odkázáni na zprávy, které se šířily "od úst k ústům".

Situaci v roce 1845 popisuje kněz v kronice, který žil v té době ve 12 km vzdálené obci Hřensku, která je nejníže položenou obcí v Čechách.

Ve své kronice uvádí, že lidé měli již od začátku roku velké obavy ze záplav vzhledem k velmi mrazivé zimě a častým vánicím, které zužovaly obyvatele od konce ledna 1845 celé 2 měsíce. Již 27. března se voda zvedla o 1,2 metru. Následující den se připlavil velký led a k radosti obyvatel výrazně klesla hladina. Obyvatelé se domnívali, že je po povodni a nebudou nutné další záchranné akce. Další den však došlo k silnému dešti, kdy hladina začala opět stoupat, následovala silná bouře s hustým deštěm, poté začalo vyklízení domů. Po třech dnech již stoupla hladina nad značku, která byla uvedena z roku 1784 a dosahovala přibližně 10,5 metru. Počasí bylo stále nepříznivé, prudký déšť se sněhem, hladina neustále stoupala. Voda začala konečně klesat až následující, pátý den. Voda však opadala velmi pomalu, spoustu obyvatel bylo ochotno pomáhat, objevili se však, jako v každé době, lidé, kteří se snažili nepříznivé situace využít k vlastnímu obohacení.

Po 157 letech se velká voda do města opět vrátila. I přes veškerá technická opatření oproti roku 1845, okamžitou pomoc úřadů, institucí i jednotlivců byly následky opět děsivé.

2 DOPADY A ŠKODY POVODNÍ

Průběh povodní minulých 20 až 30 let naznačuje, jak je nebezpečné zapomínání na předešlé povodňové události a podceňování doby, kdy může k povodni opět dojít.

Dostatečně nefungovalo ani propojení mezi povodňovými komisemi a vodohospodářskými odborníky. Téměř všechny stavby jsou ve městech staveny v záplavových územích.

K nejčastějších chybám **urbanistických řešení** patří:

- *„návrh nevhodné zástavby na územích ohrožených povodněmi*
- *lokalizace objektů na nábřeží, které mohou být bariérou při povodni (různá rekreační zařízení, zahradní chatky, atd.)*
- *umisťování nevhodných funkcí (zařízení) do ploch, které by mohly sloužit jako rezerva při rozlití toku, eventuelně mohou způsobit ekologickou havárii,*
- *navrhování nevhodných tras dopravy, které mohou vytvořit bariéru pro vodu při povodni“*[5]

K nejčastějším chybám **technických řešení** patři:

- *„chybné regulační úpravy toků (snížení rychlosti toku, zabránění možnosti rozlití vody v místech, kde to neškodí)*
- *nedostatečná retenční schopnost přehradních a jiných vodních nádrží*
- *překážky na březích (technické i rostlinné)*
- *nízké mosty a malá propustnost mezi pilíři*
- *technická řešení komunikací, vytvářející bariéru pro odtok velké vody (např. vysoké náspy)“*[6]

[5] Doc. Ing. arch. Miloslav Konvička, CSc., a kolektiv, Město a povodeň, strategie rozvoje měst po povodních, Vydavatelství ERA, 2002,s.37, ISBN 80-86517

[6] Doc. Ing. arch. Miloslav Konvička, CSc., a kolektiv, Město a povodeň, strategie rozvoje měst po povodních, Vydavatelství ERA, 2002, s. 38, ISBN 80-86517

Po záplavách v roce 1997 se odborníci více orientovali na preventivní protipovodňová opatření, byly doplněny legislativní i normativní předpisy, zpracovávaly se povodňové plány, analyzovaly se příčiny dřívějších povodní. Byla zpracována celostátní strategie ochrany před povodněmi.

Tato opatření po záplavách v roce 1997 měla příznivý vliv na daleko lepší zabezpečení obyvatel a jejich majetku při povodních 2002.

Při protipovodňových opatřeních k zabezpečení měst a obcí by neměla být snížena retenční schopnost území (retenční schopnost je zadržet vodu ze srážek letních i zimních). Retenční schopnost se posuzuje s ohledem na extremitu srážky (trvání a intenzitu). Schopnost je proměnlivá vzhledem ke způsobu užívání území. Jde o fingování lesů, zemědělského půdního fondu a říční nivy.

Niva je rovinné údolní dno, aktivované při povodňovém stavu vodního toku (jedná se o štěrkovité, písčité, hlinité nebo jílovité naplaveniny). Nivou je každé dno říčního údolí, bez ohledu na to, jakým povrchem je pokryto (zástavba, lesy, orná půda). V České republice i v zahraničí se lze s nivou setkat podél většiny řek. Často se jedná o nivu upravenou člověkem. Zachovaná přirozená niva se v Česku nachází již jen zřídka, niva je zásobárnou podzemní vody nejen pro město nebo obec podél vody ale i pro obce a města v okolí. V nivách se nachází nejkvalitnější půda (lesy, louky, mokřany, přirozená koryta).

Mezi prvky, které **snižují retenční schopnost území** se např. řadí

- *„hrázové systémy podél toků*
- *mobilní prvky protipovodňové ochrany*
- *zpevnění povrchu a tím snížená infiltrační schopnost povrchu (silnice, parkoviště, náměstí, apod.)*
- *urychlení odtoku srážkové vody kanalizačním systémem*
- *nevhodně obdělávané zemědělské plochy způsobující urychlení odtoku“*[7]

Kromě snížení retenční schopnosti území jsou příčinou mnoha škod při záplavách také prvky, které brání odtoku vody. Mezi takové se řadí např. ploty, ohrady, nebo veškerá výstavba bezprostředně v příbřežní zóně.

[7] Doc. Ing. arch. Miloslav Konvička, CSc., a kolektiv, Město a povodeň, strategie rozvoje měst po povodních, Vydavatelství ERA, 2002, s. 38, ISBN 80-86517

3 VYUŽITÍ ZAPLAVENÝCH ÚZEMÍ

Nezbytný je preventivní přístup k řešení problémů, která mohou v budoucnu zabránit podobným katastrofám, jako v roce 2002.

Při řešení problémů se vychází z faktu, že v každém městě a obci jsou plochy pro výstavbu vhodné (hráze, drenáže, kanály) a nevhodné.

Na plochách vhodných by výstavba měla být povolována ve spolupráci obcí a dalšími subjekty, které protipovodňovou ochranu zajišťují. Obec by však měla být rozhodujícím činitelem při realizaci účelových technických opatření, jelikož náklady nese především obec. U každé stavby v záplavovém území je nutné zpřísnit podmínky stavebního povolení (použitý stavební materiál, odkanalizování místností nad úroveň možné hladiny zaplavení, zákaz výstavby drobných a dočasných staveb).[8]

Při posouzení využití území se posuzují dvě varianty:

- zda zachovat stávající stav - v tomto případě je nutné realizovat protipovodňová opatření
- zda využití území změnit - dochází ke změně zejména cen pozemků a nemovitostí

Pro zachování stávajícího stavu se rozhoduje především, kdy území představuje:

- nenahraditelné hodnoty (památky)
- náklady na ochranu území jsou relativně malé oproti nákladům na změnu
- změna využití území je nevhodná, či nemožná

Při rozhodnutí o změnách zaplavených území se jedná většinou o změny vycházející ze střednědobého nebo dlouhodobého plánování.

- *„Rozhodnutí o změně využití zaplaveného území ovlivňuje především:*
- *pokles hodnoty nemovitostí*
- *pokles zastavitelnosti území*
- *změna v ekonomii dostupnosti*
- *pokles ceny nemovitostí* “[9]

[8] Doc. Ing. arch. Miloslav Konvička, CSc., a kolektiv, Město a povodeň, strategie rozvoje měst po povodních, Vydavatelství ERA, 2002, ISBN 80-86517

[9] Doc. Ing. arch. Miloslav Konvička, CSc., a kolektiv, Město a povodeň strategie rozvoje měst po povodních, Vydavatelství ERA, 2002, s. 84, ISBN 80-86517

Povodňové ohrožení může zasáhnout dosavadní zemědělské využití pozemků tím, že vyvolá změnu zemědělské kultury. Téměř vždy se přechází k méně efektivnímu využití pozemků (např. orná půda se změní na louku), tímto se mění i cena pozemku. V důsledku povodní se nemění jen využití pozemků, ale také dopravní dosažitelnost pozemků.

4 PROBLEMATIKA OCHRANY MĚST A OBCÍ PŘED POVODNĚMI

Ochrana měst a obcí před povodněmi je složitá z důvodu nepravidelného výskytu povodní, dalším důvodem je zapomínání obyvatel, zvláště těch, kteří nebyli přímo povodní zasaženi a brzy zapomněli na příkoří při povodni.

Protipovodňová opatření potřebují dlouhodobou přípravu ke zmírnění, či odstranění nepříznivých důsledků povodní, vyžadují však kázeň obyvatel, ale i soukromé a veřejné prostředky. Z uvedeného důvodu dochází s odstupem času k utlumení opatření k ochraně obyvatel.

Ochrana měst se nedá řešit jen na lokální úrovni, ale také na regionální a celostátní úrovni. Je důležitá prevence, která je mnohonásobně levnější, než náklady na napravování již vzniklých škod a vybudování následných opatření.

Je nutné znát odbornou prognózu povodně, její možný rozsah, účinky a průběh. Nový rozvoj měst by měl být, vzhledem k předešlým zkušenostem s povodněmi, usměrňován do území, která nemohou být ohrožena povodněmi, tímto města předcházejí následným velmi nákladným opatřením na odstraňování následků povodní.

Na územích, která znamenají trvalé riziko v době povodní, by města neměla povolovat privátní investice, další zastavování území by měla být striktně zakazována. Nemělo by docházet v povolování staveb s odůvodněním, že se s ochranou těchto území počítá v budoucnu.

Opatření měst mohou být jak technická, tak organizační. Jedná se o opatření nejen týkající se konkrétního města, ale také regionální opatření, která se týkají více obcí. Dále se jedná o speciální opatření samostatných inženýrských staveb a zařízení.

Opatření na ochranu měst musí být podpořena a koordinována v legislativě státu, zejména:

- ve vodním zákoně
- zákoně o životním prostředí
- zákoně o územním plánování [10]

[10] Doc. Ing. arch. Miloslav Konvička, CSc., a kolektiv, Město a povodeň, strategie rozvoje měst po povodních, Vydavatelství ERA, 2002, ISBN 80-86517

Opatření musí být plánována na všech úrovních státu, jak na městské úrovni (Program rozvoje města, územní rozhodnutí a stavební povolení), tak na úrovních vyšších, krajských (Strategie rozvoje kraje) a státních (Strategie rozvoje území ČR, státní vodohospodářský plán)

„Opatření na ochranu měst před záplavami musí být cílevědomě řízena, a to na všech úrovních státu, musí tvořit jednotný management ochrany měst před povodněmi, který propojuje orgány státní správy (ministerstva, kraje, okresy a města) s odbornými orgány (Vodohospodářská správa, Správy povodí vodních toků a který je vybaven nezbytnými kompetencemi).“[11]

[11] Doc. Ing. arch. Miloslav Konvička, CSc., a kolektiv, Město a povodeň strategie rozvoje měst po povodních, Vydavatelství ERA, 2002, s.184, ISBN 80-86517

5 LEGISLATIVA TÝKAJÍCÍ SE POVODNÍ

V této části bych chtěla přiblížit legislativu, která upravovala pomoc obyvatelům při povodni ve městě Děčín v roce 2002 a bezprostřední době po povodních.

5.1 Zák. č. 100/1999Sb., o ochraně před povodněmi

Zákon vymezuje stav, kdy se jedná o povodně, vyjmenovává druhy opatření k ochraně před povodněmi, stupně povodňové aktivity, povodňové plány, povodňové prohlídky, předpovědní a hlásnou povodňovou službu, povodňové zabezpečení a záchranné práce, dokumentace s vyhodnocením povodní, povodňové orgány obcí, povodňové orgány okresů, povodňové komise. Dále upravuje činnost při povodních Ministerstva životního prostředí, Ústřední povodňové komise České republiky, správce vodních toků, správce vodohospodářsky významných vodních toků, vlastníků nebo uživatelů vodohospodářských děl. [12]

„Tato úprava měla přinést zlepšení ochrany před povodněmi, jedná se o preventivní opatření, opatření při nebezpečí povodně a za povodně a opatření po povodni.

***Preventivní opatření** zahrnuje povodňové plány, povodňové prohlídky, přípravu předpovědní a hlásné povodňové služby, organizační a technickou přípravu povodňové ochrany, vytváření hmotných povodňových rezerv, stanovování zátopových území, vyklízení zátopových území a přípravu účastníků povodňové ochrany.*

***V opatřeních při nebezpečí** povodně a za povodně je upravena činnost předpovědní povodňové služby, činnosti hlásné povodňové služby, varování při nebezpečí povodně způsobené přírodními a umělými vlivy, zřízení hlídkové služby, řízené ovlivňování odtokových poměrů, povodňové zabezpečovací práce, povodňové záchranné práce, zabezpečení náhradních funkcí a služeb v území zasaženém povodní, evidenční a dokumentační práce.*

***V opatřeních po povodni** je zahrnuto obnovení povodní narušených funkcí v zasaženém území, zjišťování a oceňování povodňových škod, odstraňování povodňových škod, zjištění příčin negativně ovlivňujících průběh povodně a řešení jejich nápravy, dokumentační práce a vyhodnocení povodňové situace*. “[13]

[12] Zák. č. 100/1999Sb., o ochraně před povodněmi, v úplném znění
[13] čá 7/1999 Zprav. MŽP, ochrana před povodněmi se řídí novou legislativou

Nově je popsáno nebezpečí povodně způsobené umělými vlivy, které může nastat při narušení vodohospodářského díla, dále zákon řeší kritické situace z hlediska bezpečnosti vodohospodářského díla.

Nebezpečí je rozděleno do 3 stupňů:

- jedná se o stav bdělosti (1.stupeň)
- stav pohotovosti (2. stupeň)
- stav ohrožení (3. stupeň)

Ochrana majetku - majetek, který může být ohrožen povodněmi zajišťuje stát, obce a jeho vlastníci, tito jsou oprávněni činit opatření pouze na svém majetku.

Náklady na preventivní opatření - náklady na významná preventivní opatření, které překračují možnosti obcí jsou hrazeny z veřejných rozpočtů.

Náklady na ochranu majetku - v případě opatření obce k ochraně majetku, může obec požadovat část nákladů od vlastníků. Jedná se o výstavbu technických opatření, včetně provozu a údržby.

Zákaz činnosti, vyvlastnění - v územích vhodných pro zmírnění účinků povodní může Vodoprávní orgán zakázat stavby a činnosti, které by tomuto bránily, popř. je může i vyvlastnit za náhradu[14]

5.2 Zák. č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon stanoví přijetí hospodářských opatření po vyhlášení krizových stavů, stanoví pravomoc vlády, ústředních správních úřadů, České národní banky, krajských a obecních úřadů obce s rozšířenou působností a orgánů územních samosprávných celků, také stanoví práva a povinnosti fyzických a právnických osob.

Na základě výše uvedeného zákona jsou stanoveny pohotovostní zásoby a zásoby pro humanitární pomoc. V případě pohotovostních zásob je příjemce povinen do 60 dnů po zrušení krizového stavu nespotřebované zásoby vrátit, popř. může uzavřít smlouvu se Správou státních hmotných rezerv k dalšímu užívání pohotovostních zásob. O použití rozhoduje vedoucí ústředního správního úřadu, tento dává i požadavek k vytvoření zásob. V případě zásob pro humanitární pomoc musí dát

[14] Zák. č. 100/1999Sb., o ochraně před povodněmi, v úplném znění

požadavek hejtman nebo starosta obce s rozšířenou působností, vydané zásoby se nevracejí.

Hejtman může za stavu nebezpečí uložit fyzické nebo právnické osobě dodávat výrobky, služby, které jsou předmětem činnosti, skladovat ve vlastních prostorách materiál sloužící k překonání stavu nebezpečí, přemístění mechanizačních prostředků na potřebné místo. Hejtman může za tohoto stavu nařídit i regulaci množství prodávaného zboží, maximální množství prodávaného zboží a okruh osob, kterým bude zboží prodáváno.

Pokud fyzická osoba nesplní uloženou povinnost, dopouští se přestupku, který je sankcionován. Právnická a podnikající osoba se může přestupku vyhnout, v případě že vynaložila veškerou snahu požadavek splnit, toto však nebylo v její moci. [15]

5.3 Zák. č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů

Zákon upravuje, kdy se jedná o povodně, zvládání povodňových rizik, povodňová opatření, definuje, co jsou záplavová území, jaká jsou omezení v těchto území, dále také stanovuje omezení v záplavových územích, určuje, co jsou povodňové plány, jejich obsah a kdo je zpracovává. Zákon rozlišuje, kdy se jedná o povodňové záchranné a kdy o povodňové zabezpečovací práce. Stanoví povodňové orgány a jejich činnost v době před povodněmi a při povodních a další účastníky ochrany před povodněmi, kteří jsou správci povodí, správci vodních toků, vlastníci vodních děl, vlastníci pozemků a staveb, které se nacházejí v záplavovém území nebo zhoršují průběh povodně.

Podle uvedeného zákona je povodeň stav, kdy se výrazně zvýší hladina vodních toků nebo jiných povrchových vod, voda zaplavuje území mimo koryto vodního toku a může způsobit škody. Jedná se o stav, kdy voda nemůže z území přirozeně odtékat. Tento stav nejčastěji vzniká při vydatných dešťových srážkách a náhlém tání.

Zákon také určuje, v jakých případech se již jedná o nebezpečí povodně. Nebezpečí vzniká zvláště při dosažení stanoveného limitu vodního stavu a průtoku se stoupající tendencí, také při déletrvajících dešťových srážkách a náhlém tání. [16]

[15] Zák. č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů
[16] Zák. č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů, v úplném znění

5.4 Legislativa upravující pomoc obyvatelům České republiky po povodních

Pomoc občanů, kterým vznikla škoda na majetku v roce 2002, byla poskytnuta na základě:

- nařízení vlády č. 104/2003 Sb., o použití prostředků státního fondu rozvoje bydlení formou dotace ke krytí části nákladů spojených s výstavbou bytů pro fyzické osoby postižené povodněmi v roce 2002
- nařízení vlády č. 396/2002 Sb., o použití prostředků Státního fondu rozvoje bydlení formou úvěru na úhradu části nákladů spojených s výstavbou bytu fyzickými osobami postiženými povodněmi v roce 2002
- nařízení vlády č. 395/2002 Sb., o poskytnutí nenávratné finanční pomoci v oblasti bydlení fyzickým osobám nebo obcím postiženými povodněmi v roce 2002 na úhradu nákladů spojených s odstraněním stavby pro bydlení
- nařízení vlády. č. 394/2002 Sb., o poskytnutí finanční pomoci v oblasti bydlení fyzickým osobám postiženým povodněmi v roce 2002

V roce 2002 Česká republika přijala úvěr od Evropské Investiční banky, finanční prostředky byly přijaty na základě zákona č. 123/2002 Sb., o přijetí úvěru Českou republikou od Evropské investiční banky na financování investičních potřeb souvisejících s prováděním projektu - Podpora investičních opatření na ochranu před povodněmi v České republice v rámci Programu prevence před povodněmi.

Na základě tohoto zákona mohla Česká republika čerpat úvěr do výše 60 mil. eur, úvěr je splatný do 31.12.2022.

Poskytnuté finanční prostředky mohou být použity na přípravu, výstavbu a kontrolu akcí v Programu prevence před povodněmi.

6 STÁTNÍ POMOC OBČANŮM, MĚSTŮM A OBCÍM POSTIŽENÝM POVODNĚMI

Vzhledem k velkým škodám, které vznikly při povodni v roce 2002, mohlo město Děčín i obyvatelé města požádat Ministerstvo pro místní rozvoj o pomoc státu z Programu rozvoje hospodářsky slabých a strukturálně postižených oblastí v podobě nenávratného příspěvku, úvěru, dotace.

Finanční prostředky mohly být čerpány na:

úhradu nákladů na odstranění zničené stavby nebo sutin
podporu dočasného ubytování rodin bez domova
podpory při opravách bytů
obnovení místních komunikací
zařízení v oblasti sociálních služeb
technickou infrastrukturu
nezbytnou občanskou vybavenost
zdravotnictví a školství

6.1 Příspěvky fyzickým osobám, osobám podnikajícím a obcím postižených povodněmi

V následující kapitole jsou uvedeny příspěvky jak obcím, tak i fyzickým osobám a podnikajícím osobám, kterým v srpnu 2002 povodeň nejen ve městě Děčín způsobila ztráty na majetku.

6.1.1 Nenávratný příspěvek fyzickým osobám, které přišly o byt, ve výši 150. tis Kč na jeden zničený byt

O podporu mohla požádat fyzická osoba, která měla byt ve vlastnictví, nebo bydlela v nájemním bytě a přišla při povodni o své bydlení.

6.1.2 Úhrada nákladů demolic zničených objektů

O úhradu nákladů na zničený objekt mohl požádat vlastník nebo spoluvlastník - fyzická osoba nebo obec, která hradila náklady na odstranění stavby ve vlastnictví obce, ve vlastnictví fyzické nebo právnické osoby.

6.1.3 Dotace obcím na zajištění dočasného ubytování pro osoby, které v důsledku povodní přišly o bydlení

- investiční dotace v maximální výši Kč 200 tis. - na nákup nebo výstavbu dočasných ubytovacích jednotek. Částka je určená na 1 ubytovací jednotku
- investiční dotace v max. výši Kč 200 tis. - na přestavbu, modernizaci nebo stavební úpravu objektu
- Kč 3500,- měsíčně na jednu ubytovací jednotku na úhradu pronájmu bytů nebo jiných nebytových prostor
- Kč 60 tis na jednu ubytovací jednotku na úpravu nemovitých i movitých ubytovacích zařízení ve vlastnictví obce

O dotaci mohla požádat obec, která dočasně zajišťovala ubytování pro své občany, kteří nemohli v důsledku povodní trvale nebo dočasně trvale nebo dočasně užívat byt.

6.1.4 Úvěr fyzickým osobám, které přišly o byt, do výše 850 tis. Kč na nový byt

Úvěr mohl být poskytnut na:

- výstavbu rodinného domu nebo bytu ve vlastnictví
- změnu stavby rodinného domu nebo jiné stavby, kterou se bez využití dosavadních místností získá nový samostatný byt
- stavební úpravy nebytových prostor nebo úpravu půdních prostor k získání nového bytu ve vlastnictví

Příjemcem úvěru mohla být fyzická osoba která přišla o bydlení, byla vlastníkem nebo spoluvlastníkem rodinného domu, bytu ve vlastnictví nebo bytového domu.

6.1.5 Dotace obcím na výstavbu nových nájemních bytů do výše 600 tis. Kč, resp. 1 mil. na jeden postavený byt

O dotaci mohly požádat obce nebo svazek obcí, které byly i nebyly postiženy povodněmi, poskytly však občanům z postižených oblastí ubytování.

6.1.6 Dotace ke krytí části úroků z úvěrů na opravy panelových domů poškozených povodněmi v roce 2002

O dotaci mohly požádat fyzické osoby, obce, bytová družstva nebo právnické osoby, které měly ve vlastnictví panelové domy a byty a tyto panelové domy opravovaly.

6.1.7 Úvěry poskytované do fondů obcí na opravy bytového fondu poškozeného povodněmi v roce 2002

O úvěry mohly požádat fyzické osoby, bytová družstva, obce, právnické osoby, které odstraňovaly škody na bytovém fondu. Úroková sazba pouze 1%.

6.1.8 Program podpory aktualizace územně plánovací dokumentace obcí postižených povodněmi se zaměřením na protipovodňovou ochranu

Příjemcem podpory mohla být obec, která měla rozpracovanou územně plánovací dokumentaci a která musela provést její změny a upravit ji s ohledem na vymezené zátopové území.

6.1.9 Program přeshraniční spolupráce CBC Phare

Návrh podléhal odsouhlasení Evropské komise a sousedních států EU. Tento program se také jako předešlé týkal města Děčín, jelikož o dotaci mohly požádat obce v okresech při státní hranici s Rakouskem a Spolkovou republikou Německo.

Obce byly podporovány do výše 75 % z nákladů projektu, přičemž byla stanovena maximální hranice na jednotlivé projekty, a to Kč 9 mil.

6.1.10 Program podpory podnikatelů v oblastech postižených povodní v roce 2002 - rekonstrukce

O tuto formu podpory mohl žádat podnikatelský subjekt, který měl více než 250 zaměstnanců, kromě zemědělské a lesnické prvovýroby.

Forma podpory:

- příspěvek na úhradu úroků z bankovních úvěrů, který je diferencován podle výše škody na hmotném a nehmotném majetku a zásobách podnikatele
- intenzivní záruka za podnikatelský úvěr nebo leasing. Výše záruky může dosáhnou až do výše 90 % hodnoty

Po povodních 2002 existovaly ještě další formy podpory státu postiženým oblastem – obcím i fyzickým a právnickým osobám, o tyto formy pomoci však město Děčín žádat nemohlo, jelikož se jednalo např. o programy rozvoje lázeňských měst nebo programy obnovy venkova.

7 SOCIÁLNÍ DÁVKY PRO OBČANY POSTIŽENÉ POVODNĚMI V ROCE 2002

7.1 Dávky poskytované občanům postiženým povodněmi od obecních, městských a okresních úřadů

Postižení občané mohli kromě žádosti o různé dotace a úvěry, jak je uvedeno v předešlé kapitole, požádat také obecní nebo městské úřady o sociální dávky. U okresních úřadů mohly být podávány žádosti o bezplatné půjčky.

7.1.1 Peněžitá dávka občanům, kteří se ocitli v mimořádně obtížných poměrech z důvodu povodně

Dávka byla poskytována do výše Kč 30 000,-, podle rozsahu potřeb žadatele a společně posuzovaných osob.

Dávka mohla být poskytnuta jen jednomu členu rodiny, byla určená pro žadatele a společně posuzované osoby na zabezpečení základních životních potřeb, což je základní ošacení, potraviny, hygienické potřeby,…

7.1.2 Peněžité a věcné dávky rodičům nezaopatřených dětí, těhotným ženám a nezaopatřeným dětem

Dávka byla poskytována v peněžité formě do Kč 15 000,- ve formě věcné až do Kč 15 000,-. Dávka byla určena na mimořádné výdaje rodiny v souvislosti s povodněmi.

7.1.3 Jednorázové peněžité a věcné dávky určené těžce zdravotně postiženým a starým občanům

O tento druh sociální dávky mohl požádat občan, který v souvislosti s povodní nemohl nutné náklady uhradit ze svých běžných příjmů. Podmínkou byla sociální potřebnost osoby (do roku 2006 se jednalo o sociální potřebnost osoby, od roku 2007 osoba uznaná v hmotné nouzi) .

Osobám těžce zdravotně postiženým byly poskytovány na základě žádostí věcné dávky k uspokojování běžných životních potřeb, jednalo se o zabezpečení

namáhavějších pracovních úkonů v domácnosti, popř. poskytnutí předmětů k uspokojování životních potřeb. V případě poškození, nebo zničení pomůcky, nebo motorového vozidla, na které již byl příspěvek dříve poskytnut a poškození bylo v souvislosti s povodní, mohl pověřený obecní úřad poskytnout příspěvek znovu.

7.1.4 Bezúročné půjčky

Bezúročná půjčka mohla být poskytnuta občanům, kteří se ocitli v nepříznivé životní situaci, kterou nemohli pomocí půjčky překonat a půjčku nemohli získat jinak. Podmínkou v tomto případě nebyla sociální potřebnost žadatele. Půjčka byla v roce 2002 poskytována okresními úřady, doba splatnosti byla stanovena na 5 let. Půjčka mohla být poskytnuta do výše Kč 20000,-.

PRAKTICKÁ ČÁST

„Srpen roku 2002 změnil mnoha lidem život v různých směrech. Vysoká voda, která protekla více jak polovinou Čech, napsala mnoho nových příběhů. Pocit bezmocnosti, zlosti či nenávisti se střídal v myslích mnoha postižených lidí. Jen s přáním, aby voda co nejrychleji opadla, sledovali z vyvýšených míst nebo z protějších břehů, jak jim voda protéká domovem, který si po léta dřiny a odříkání budovali. Většina lidí, kteří nezažili v minulosti povodeň na vlastní kůži, si však nedovedla představit skutečné výsledky rozvodněných řek a potoků. “ [17]

Sdělovací prostředky často uváděly kolik bylo poškozeno domů, kolik přežilo např. bobrů, jak se postižená příroda bude dále vyvíjet, jak se rychle vyrovná s velkým poškozením. Zkušenost s tak velkou vodou je velmi malá a lidé se nechali ukolébat technickým pokrokem, kdy mají pocit nezranitelnosti, kdy je bezpečnost lidí ochráněna. Z tohoto důvodu přistupovaly k možným následkům povodně mnohé průmyslové podniky nezodpovědně a nedostatečně zabezpečily sklady s látkami, které následně kontaminovaly vodu. Nebezpečné látky budou po celém povodí řeky Labe odbourávány možná stovky let přírodními mechanismy.

Stromová vegetace byla poškozena silným proudem, která naštěstí velmi rychle regeneruje, v říční nivě je předpoklad rychlého růstu a regenerace.

„Při pochůzkách podél řeky Labe asi dva měsíce po povodni nešlo přehlédnout mladé rostlinky řepky olejky a hořčice, které se rovnoměrně rozšířily v záplavovém území a voda je roznesla i v sousedním Sasku. Zdrojem semen se staly nákladní lodě, které se utrhly z přístavišť a volně pluly po vodní hladině až k Děčínu, kde byly pomocí trhavin potopeny. Náklad - řepkové semeno - se rozplavil na všechna možná místa: okraje komunikací, chodníky, niva i fragmenty lužního lesa jsou obsazeny řepkou. Příští rok na některých místech koncem jara budeme pozorovat místy žluté koberce řepky. Další kulturní rostlinou, která se lokálně rozšířila vlivem povodně, je obyčejné rajče.“ [18]

[17] Okresní muzeum Děčín, Děčínské vlastivědné zprávy, 2002,s. 54, ISSN 1212-6918
[18] Okresní muzeum Děčín, Děčínské vlastivědné zprávy, 2002,s. 56, ISSN 1212-6918

8 PRŮBĚH POVODNĚ

Pro přiblížení náročnosti rozhodování pro krizový štáb v době povodně, jsou v následující kapitole stručně uvedeny jednotlivé události od 1. jednání povodňové komise - dne 13.8.2002 do 17.8.2002, kdy hladina řeky Labe kulminovala.

8.1 Opatření pro ochranu obyvatel a jejich majetku při povodni od 13.8.2002 do kulminace hladiny řeky Labe

Úterý 13. 8. 2002

- svoláno první jednání povodňové komise
- vyhlášen III. stupeň povodňové aktivity
- stanoven stav plné pohotovosti pro městskou policii
- zahájení budování zábran z pytlů naplněných pískem
- vláda vyhlašuje stav nouze pro celý Ústecký kraj
- vyhlášení stavu nebezpečí hejtmanem, režim podřízen krizovému štábu
- doporučení předzásobení pohonnými hmotami okresním úřadem
- k jednání krizového štábu jsou již přizváni zástupci Charity, Českého červeného kříže, Českých drah, Policie ČR, dále zástupci Severočeské energetiky, Severočeských plynáren, Severočeských vodovodů a kanalizací a zástupci firem, zajišťujících protipovodňová opatření
- jsou osloveny firmy, které mají nebezpečné látky

Středa 14. 8. 2002

- zavedení stálé povodňové služby
- vypracován seznam zatopených ulic
- informace pro obyvatele - doporučení předzásobení potravinami a vodou
- evakuační komise připravuje ubytovací kapacity
- některé hotely nabízejí zdarma ubytování
- Český červený kříž zajišťuje služby lékařů na obou březích Labe
- Severočeské energetické závody již vypínají elektřinu po blocích, dle nutnosti, dochází k vypnutí veřejného osvětlení, s výjimkou center města

- Charita spolupracuje s Českým červeným křížem při rozdělování humanitární pomoci

Čtvrtek 15. 8. 2002

- kulminaci Labe odborníci odhadují na sobotu 17.8.2002 až 13 metrů
- dochází k dalším nabídkám pomoci ze strany záchranářů, dále nabídka techniky a raftů
- informace o utržených lodích, které projedou Děčínem a je nutné je zachytit
- při 11 metrech hladiny je přerušena železnice v úseku Dobkovice - Povrly
- dochází ke zrušení všech EC vlaků a rychlíků
- dobrovolníci jsou směřováni na překládku zboží humanitární pomoci
- provedeno potopení utržených plavidel ve spolupráci s Policií České republiky, při tomto zákroku bohužel 1 osoba neuposlechla výzvu Policie ČR k opuštění prostoru a došlo ke smrtelnému zranění
- plavecký areál byl uměle zatopen

Pátek 16. 8. 2002

- evakuace ohrožených obyvatel ukončena
- do Děčína směřují čerpadla a vysoušeče
- pořádkové hlídky (vojsko) dohlížejí v evakuačních střediscích
- dochází ke stanovení pracovní doby zaměstnancům městského úřadu na další 2 dny (sobota a neděle) od 8,00 do 16,00 hod
- plánovaná distribuce letáků pro návrat osob do svých domovů
- obyvatelé města Děčín požadují 1000 vysoušečů a 1000 čerpadel na vodu

Sobota 17. 8. 2002

- do Děčína přichází 400 vakcín pro osoby, které se podílejí na likvidaci následků povodně - vytipováno prvních 120 osob
- projednává se dlouhodobější ubytování pro osoby z poničených domů v bývalé škole v části Děčína 7 nebo v ubytovnách
- zajišťují se skupiny statiků pro následná statická posouzení domů, před zpětným nastěhováním osob
- předány vakcíny vytipovaným osobám - celkem 163

Tabulka 2: Výška hladiny řeky Labe od 13. 8. 2002 do 17. 8. 2002

Den	Výška hladiny nad běžný stav (v metrech)
13. 8. 2002	7,15
14. 8. 2002	9,17
15. 8. 2002	10,75
16. 8. 2002	11,82
17. 8. 2002	12,30 (Kulminace)

Zdroj 2:autor práce, vlastní výzkum

Obrázek 1: Děčín 17.08.2002

Zdroj 3: http://www.mmdecin.cz/modules/fotogalerie/fotogalerie.html?op=zobraz_galerii&galerie=24 z 07.02.2013

Obrázek 2: Pohled na Děčín z Pastýřské stěny v období nerozvodněné řeky Labe

Zdroj 4: http://www.cestujeme.name/FotoView.php?oll=1&kde=B&id=48589 z 07.02.2013

8.2 Evakuace obyvatel

Dne 14.8.2002 došlo v 10,00 k evakuaci obyvatel z postižených částí města Děčín. Evakuováni byli obyvatelé z obou břehů řeky Labe, vzhledem k rozdílné výstavbě obytných domů byl počet evakuovaných obyvatel z pravého břehu téměř trojnásobně vyšší, než počet obyvatel z břehu levého.

Evakuace probíhala za účasti jednotek Hasičského záchranného sboru, Sboru dobrovolných hasičů, Policie ČR a Městské police Děčín. Na dopravu osob byly vyčleněny autobusy Městské hromadné dopravy Děčín. Bylo připraveno 3000 míst k nouzovému ubytování, ubytování bylo připraveno v 9 základních školách po obou březích řeky Labe.

Na pravém břehu postihla povodeň Děčín 1 (jedná se o lokalitu kolem Děčínského zámku až k hranici Děčína směrem na obec Hřensko), dále Děčín III-Staré město a Děčín XIII-Loubí. Celkem se jednalo o 1522 obyvatel města.

Na levém břehu byli obyvatelé evakuováni z Děčína IV-Podmokly, Děčína VII-Vilsnice, Děčína XXV-Chmelnice, Děčína VII-Chrochvice, Děčína XVI-Přípeř, dále obyvatele z Horního Žlebu, Prostředního Žlebu i Dolní Žlebu. Celkem se jednalo o 621 obyvatel města.

Evakuace byla nařízena dle situace postupně, podle starosty obce, byla prováděna určenými pracovníky, Městskou policií Děčín a Policií České republiky, částečně se podílely jednotky požární ochrany.

Ve dnech 14.8. - 16.8.2002 bylo evakuováno celkem 2426 obyvatel včetně obcí Hřensko, Těchlovice, Dobkovice a Malšovice, z toho bylo v evakuačních střediscích ubytováno 131 obyvatel. K 31.8.2002 zůstalo ubytováno v evakuačních centrech 92 osob.

8.3 Činnost Městského úřadu Děčín - Odboru sociálních věcí a zdravotnictví

Odbor sociálních věcí a zdravotnictví přijímal od občanů postižených povodní od prvních dnů žádosti o poskytnutí částky do výše Kč 30000,-. Částka měla být podle zákona poskytnuta na základní životní potřeby z důvodu, že rodina, nebo jednotlivec o tyto potřeby přišel z důvodu vyplavení bytu povodní.

Každá nová žádost o poskytnutí finanční částky z důvodu ztráty základních životních potřeb, byla v místě bydliště pracovníky odboru sociálních věcí a zdravotnictví prošetřena.

Bohužel bylo zjištěno, že i v této situaci se mnoho obyvatel města snažilo získat finanční prostředky i když vše, co potřebují, stihli z bytu odstěhovat, nebo byl zatopen jiný byt, který měli ve vlastnictví, tudíž opět o základní životní potřeby nepřišli. V takovém případě docházelo k zamítnutí žádostí. V mnoha případech se mohlo jednat o obyvatele města, kteří se se zákonem dostatečně neseznámili a žádost podávali v domnění, že na finanční prostředky vzniká nárok každému při zatopení nemovitosti, která slouží k bydlení, nemuselo se jednat o špatný úmysl. V mnohých případech se nárok na dávku povedl pracovníkům vysvětlit již při podání žádosti, nemuselo dojít až k nepřiznání dávky, žadatelé na žádosti netrvali a vzali žádost zpět.

Ve některých případech došlo k postoupení dávky, jelikož dávka mohla být žádána v místě trvalého bydliště. Dávky byly vypláceny v rozmezí Kč 1000,- až Kč 30000,-. K 27.9.2002 došlo k vyplacení Kč 5.935.000,-.

Tabulka 3: Přehled vyplacených dávek

Částka	Počet příjemců
1000,-	1
3000,-	2
5000,-	2
6000,-	2
10000,-	3
15000,-	15
20000,-	5
30000,-	178

Zdroj 5: autor práce, vlastní výzkum

Tabulka 4: : Přehled žádostí, které nebyly Městským úřadem Děčín vyplaceny

Žádosti	Počet
Zpětvzetí žádosti	11
Postoupené žádosti	3
Zamítnuté žádosti	35

Zdroj 6: autor práce, vlastní výzkum

8.4 Varování obyvatelstva

Do 14.9.2002 byly informace předávány pomocí elektronické pošty a faxu, později byly předávány pomocí krizových telefonů.

Varování obyvatelstva bylo prováděno různými prostředky, např. použitím reflektorů na vozidlech Policie ČR a Městské policie Děčín, která v pravidelných intervalech projížděly ohrožené úseky.

Byly vysílány pravidelné relace rádií North Music, Rádia Děčín a Rádia Crystal. Selhání varovacích systémů nebylo hlášeno.

Tísňové linky 150 byly provozovány na stávajících pevných linkách a při výpadku bylo připravené přesměrování na mobilní telefony.

Byl zřízen záložní e-mail na okresním úřadu, tímto bylo umožněno spojení obou břehů Labe v případě výpadku.

8.5 Budování protipovodňových zábran

Pro budování zábran bylo použito jutových a plastových pytlů plněných pískem, protipovodňové zábrany byly budovány po obou březích řeky Labe, první v místech, které byly vyhodnoceny, jako nejohroženější a byly potřeba pro zabezpečení provozu ve městě.

Povodňové vaky byly instalovány před všemi výjezdovými vraty stanice Hasičské záchranné služby Děčín, i když bylo předem jasné, že nezabrání stoprocentně průniku vody do objektů z důvodu průniku vody všemi kanalizačními přípojkami. Vaky byly schopny chránit maximálně do výšky 70 cm, voda však stoupala až do výše 130 cm nad podlahu garáží. Některé vaky proto odplouvaly s proudem. Dále byly vaky použity k zajištění vrat do skladu Obchodního domu Kaufland, voda u objektu vystoupala jen do 40 - 50 cm, tudíž se venkem do objektu nedostala, objekt byl však také zaplaven zevnitř vodou z kanalizace. Přesto bylo použití těchto zábran vyhodnoceno jako účinné alespoň v objektu Kauflandu, jelikož zabraňovaly pronikání naplavenin a bláta.

Ochrana kanalizací ve městě byla prováděna individuálně z důvodů chybějících kanálových krytů. Práce byly prováděny často jednotlivci neorganizovaně.

Bylo použito cca 50 000 pytlů, 1900 t použitého písku a 17 ks protipovodňových vaků ze státních hmotných rezerv.

8.6 Použití vysoušečů, čerpadel, teplometů

Pro odstranění následků povodní bylo v městě Děčín a okolí použito:

- 167 vysoušečů
- 1 ponorné čerpadlo
- 12 odvlhčovačů
- 25 teplometů
- 8 teplovzdušných agregátů
- 1 průmyslový vysavač

Uvedené prostředky byly použity jak samotnými obyvateli města, k odstranění následků povodní přímo v domácnostech, tak v objektech, které bylo nutné nejdříve zprovoznit (Poliklinika Děčín, Centrum záchranných služeb).

8.7 Město Děčín po kulminaci řeky Labe

Od neděle 19.8.2002 již nedocházelo ke zvyšování hladiny řeky Labe, evakuační střediska byla zregulována jen na jedno na každém břehu Labe.

Bylo potřeba připravit statiku budov pro další posouzení demoličních prací (krizový štáb byl informován, že práce bude hradit Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky). Bylo potřeba prohlédnout přes 300 budov. Podle vyjádření statiků bylo nutné po povodni zbourat přístavbu stavební průmyslovky, přístavbu budovy policie, kuželnu na sportovním středisku Lokomotivy Děčín, nutná byla také demolice chatek a restaurace v tehdejším kempu na koupališti pod zámkem.

Charita vydává čistící prostředky a zajišťuje pomoc v terénu - cca 20 lidí + dobrovolníci, výdej prostředků, Savo, pokrývky, atd. Plánuje dlouhodobou pomoc postiženým - až 1 rok. Dochází humanitární pomoc ze zahraničí (nábytek, vybavení domácností,...).

Ambasáda USA nabízí pomoc konkrétním zdravotnickým zařízením.

Český červený kříž skladuje materiální pomoc na východním nádraží a ve středisku Českého červeného kříže.

Odbor hospodářské správy zajišťuje vakcinaci - cca 300 dávek.

9 ODSTRAŇOVÁNÍ NÁSLEDKŮ POVODNÍ

Po rozsáhlých povodních, v době, kdy již nehrozilo nebezpečí pro obyvatele města Děčín, jako i jiných zaplavených měst, nastala doba, kdy začalo rozsáhlé a dlouhodobé odstraňování následků povodně. Kromě skutečnosti, že se mnoho obyvatel museloo psychicky vyrovnat se značným zničením vlastního majetku, nastala doba, kdy se muselo začít následky povodně odstraňovat. Prvotně byla nutná dezinfekce postižených objektů, kdy se řeka Labe již držela v korytu, ale zanechala po celém městě na veřejných prostranstvích a v poničených objektech mnoho kontaminovaných nánosů. Prvotně docházelo k likvidaci uhynulých zvířat a veškerého plesnivějícího odpadu s následnou dezinfekcí objektů.

Obyvatelé města se obraceli na své pojišťovny s žádostmi o zálohu na pojistné, která sloužila k zahájení prací k odstranění škod.

Jelikož v době po povodni hrozily různé typy nákaz, např. úplavice, hepatitida typu A nebo tyfus, bylo proto nutné pro obyvatele města používání gumových rukavic a následně bylo doporučeno mytí rukou v 5 % chloraminu. Bylo nutné dezinfikovat celý objekt, včetně podlah, zdí, nábytku a další předměty v domech a bytech. Po dezinfekci u předmětů, které přicházely do styku s potravinami, bylo nutné vše oplachovat pitnou vodou.

Odstraňovaly se nečistoty v odpadních a kanalizačních systémech, dezinfikovaly se studně. Dezinfekci a čištění studní bylo doporučeno i u studní, které nebyly zaplaveny z důvodu vzestupu a znečištění spodních vod, do dezinfekce mohla být voda z takovýchto studní používána pouze jako užitková voda. Pro vyčištění bylo nutné odčerpat veškerou vodu ze studní a následně vyčistit a dezinfikovat stěny, dno i čerpací zařízení studny, následovalo opláchnutí pitnou vodou a opětovné vyčerpání vody. Docházelo i k odstranění pokryvu studny a výměna za nový s vyspravením stěn.

Celkový návod, jak postupovat, na co nesmějí, nebo by neměly osoby odstraňující škody po záplavách zapomenout, včetně doporučených dezinfekčních přípravků, bylo dostupné na Městském úřadu Děčín.

Dne 18.8.2002 Hasičský záchranný sbor nabídl velkokapacitní čerpadla - jedná se o humanitární pomoc ze Švédska, dalšího dne bylo oznámeno, že do ČR bylo dodáno 90 vysoušečů z Finska.

10 JEDNOTKY NASAZENÉ NA POMOC A OCHRANU OBYVATELSTVA

Tabulka 5: Jednotky nasazené na pomoc a ochranu obyvatelstva při povodni ve dnech 13. 8. 2002 až 31. 8. 2002

Jednotka	Počet osob
Policie České republiky	220
Armáda České republiky	152
Zdravotnická záchranná služba	15

Zdroj 7: autor práce, vlastní výzkum

Kromě jednotek uvedených v tabulce, byla nasazena letecká technika, vodní záchranná služba, Český červený kříž, kynologové, správy povodí, obecní policie,...

Letecká technika působila při odstřelení plovoucích lodí, dále při evakuaci obyvatelstva.

Český červený kříž řešil humanitární pomoc a zásobování evakuačních center.

Činnost **vodní záchranné služby** byla spíše živelná. Po celý průběh povodní se chaoticky nabízely i ostatní skupiny, např. raftová družstva, jejich využití nebylo nutné.

Správy povodí Labe a Ohře nebyly začleněny se svojí technikou, zabezpečovaly tok informací na příslušné povodňové komise.

Městská policie se podílela zejména na varování obyvatelstva a jeho evakuaci, ochraně veřejného pořádku, střežení objektů, rozvážení humanitární pomoci.

Složité zásahy **požární ochrany:**

- zásah na zajištění uvolněných lodí na Labi
- ochrana a zajištění průtočnosti na Děčínských mostech
- zaplavování nádrží pohonných hmot
- zásah v areálu Aroma - z důvodu organických rozpouštědel
- fixování a ochrana propanbutanových zásobníků
- zatápění plavecké haly
- zásah při úniku lehkých topných olejů v nedalekém Hřensku

11 PROTIPOVODŇOVÁ OPATŘENÍ

Protipovodňová ochrana byla připravovaná státním podnikem Povodí Labe. Na akci byly vyčleněny finanční prostředky, podmínkou je dokončení prací do 30.06.2013. Dokončení stavby zdržovala Arnika Děčín, která se odvolala proti stavebnímu povolení, organizaci se nelíbily protipovodňové zdi u Polikliniky Děčín. Pokud by stavební povolení nebylo vydáno, došlo by k použití finančních prostředků na jinou stavbu a město Děčín by o ně přišlo. Celá akce byla dlouho připravována, nejdříve byla předložena dokumentace k územnímu řízení Ministerstvu zemědělství, která byla potřeba k zaevidování do druhé etapy programu prevence před povodněmi. Bylo potřeba získat platné stavební povolení, akce musela být projednána na ministerstvech zemědělství a financí, nutný byl také souhlas s výběrovým řízením na zhotovitele dokumentace ke stavebnímu povolení.

Protipovodňová opatření jsou ve městě Děčín některá s ochranou na 20letou vodu na levém břehu Labe, některá na 50letou až 100letou vodu na pravém břehu řeky Labe.[19]

[19] Protipovodňová opatření jsou kvůli aktivistům ohrožena [online] (použité: 2013-02-07). Dostupné z: http://www.vladislavraska.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=129:protipovodova-opateni-jsou-kvli-aktivistm-ohroena&catid=36:lanky&Itemid=56

12 PANEL HUMANITÁRNÍCH ORGANIZACÍ

12.1 Vznik Panelu

Na základě událostí v roce 2002 a se v Ústí nad Labem vytváří humanitární organizace Panel, jedná se o terénní krizový tým, jemuž předcházel projekt „Dobrovolná kolegiální psychologická podpora“, byly získány finanční prostředky pro pomoc postiženým. Do projektu bylo zapojeno Dobrovolnické centrum, o. s.., a Spirála, o. s.., pracovníci organizací poskytovali psychosociální pomoc v terénu po povodních v roce 2002.

Panel v Děčíně byl vytvořen až 2007 na základě uspořádání 1. regionální konference „Víme o sobě“, kde se poprvé objevila myšlenka na založení humanitárního Panelu i v Děčíně. K založení došlo v roce 2010, kdy se v Děčíně vytvořil podobný tým, jako v Ústí na Labem. Prvotními členy byly Hasičský záchranný sbor a Český červený kříž v Děčíně

Organizace patřící k Panelu se scházejí v prostorách Českého červeného kříže v Děčíně. S konkrétním cílem se schází 2 x do roka na předem stanovených jednáních, ze kterých se pořizuje zápis, pro potřebu všech zúčastněných. Jednou za dva roky je volen koordinátor, nebo koordinátorka Panelu, který/á/ vedle dalších činností hlavně průběžně sleduje plnění úkolů vyplývajících z jednání, zodpovídá za úplnost a aktuálnost informací v databázi – zejména při mimořádných událostech a po nich, zve na jednání dalších zainteresované osoby.

Jedná se o neformální pracovní skupinu, která je složená ze zástupců státních, příspěvkových a nestátních neziskových organizací. [20]

12.2 Složení humanitárního Panelu v současné době tvoří:

- *„Oblastní spolek Českého červeného kříže v Děčíně*
- *Hasičský záchranný sbor Ústí nad Labem*
- *Policie ČR*

[20] VNITŘNÍ DOKUMENT O PANELU HUMANITÁRNÍCH ORGANIZACÍ MĚSTA DĚČÍNA (on line), dostupné z: http://pkr.kr-ustecky.cz/getdoc/e7bed50f-7193-4231-b897-717d2ea27f2e/Vnitrni-dokument-o-PANELU-HO-Decin-2011.aspx z 14.12.2012

- *Oblastní charita Česká Kamenice*
- *ADRA, o. s.*
- *Agentura osobní asistenční služby,. O. s.*
- *Statutární město Děčín*
- *AVAT – Asociace vozíčkářů a zdravotně a mentálně postižených*
- *Rodinné poradenství o. s.*
- *Slunečnice, o. s.*
- *Prosapia, o. s. , sdružení pro rodinu*
- *Probační a mediační služba*
- *Krizová poradna*
- *Záchranáři Česká Kamenice, o. s.*
- *Panel humanitárních organizací města Ústí nad Labem*
- *Terénní krizový tým při Českém červeném kříži, oblastní spolek Děčín*
- *Terénní krizový tým o. s. spirály odkaz"*[21]

12.3 Činnost Panelu

Hlavním cílem Panelu je pomoci druhým v době před, bezprostředně při a po mimořádných událostech. Snahou je zmapování oblasti Děčína a Ústí nad Labem a fungování humanitárních a dalších pomáhajících organizací. Jedná se o týmovou spolupráci pro lepší, rychlejší a efektivnější zapojení do pomoci spoluobčanům.

Přehled činnosti:

- Poskytuje komplexní péči o občana při řešení mimořádných událostí a krizových situací
- Zaměřuje se na spolupráci s místními samosprávními a krizovými štáby
- Zajišťuje koordinování pomoci při krizových stavech
- Spolupracuje přímo se starosty a obcemi, popř. zastupitelstvy obcí

[21] VNITŘNÍ DOKUMENT O PANELU HUMANITÁRNÍCH ORGANIZACÍ MĚSTA DĚČÍNA (on line), dostupné z: http://pkr.kr-ustecky.cz/getdoc/e7bed50f-7193-4231-b897-717d2ea27f2e/Vnitrni-dokument-o-PANELU-HO-Decin-2011.aspx z 14.12.2012

- Každá organizace zapojená do Panelu zodpovídá za své pracovníky
- Poskytuje pomoc i při událostech malého rozsahu
- Pomáhá při zlepšování připravenosti obyvatelstva na mimořádné a krizové situace[22]

[22] VNITŘNÍ DOKUMENT O PANELU HUMANITÁRNÍCH ORGANIZACÍ MĚSTA DĚČÍNA (on line), dostupné z: http://pkr.kr-ustecky.cz/getdoc/e7bed50f-7193-4231-b897-717d2ea27f2e/Vnitrni-dokument-o-PANELU-HO-Decin-2011.aspx z 14.12.2012

13 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

V rámci praktické části bakalářské práce byl proveden průzkum mezi obyvateli města Děčín, kteří v době povodně v roce 2002 ve městě žili a kterých se povodeň více či méně dotkla.

Byla použita forma dotazníkového šetření. Bylo použito více verzí dotazování. Část dotazníků bylo rozdána v písemné formě, někteří respondenti byli osloveni přes e-mail nebo telefonickým spojením, s dalšími byl dotazník sepsán osobně. V rámci uvedených forem dotazování bylo osloveno 65 dotazovaných, návratnost ve fyzické formě a přes e-mail nebyla stoprocentní. Z uvedeného důvodu dochází k vyhodnocení 50 dotazníků.

Respondenti odpovídali na 12 otázek, z nichž první 3 otázky byly osobního charakteru, 9 otázek se týkalo přímo povodní. Respondenti, u nichž nedošlo k poškození majetku a nebyli nuceni opustit své bydliště, odpovídali pouze na otázky identifikační a na otázky, které se týkaly zabezpečení města, solidarity obyvatel při povodni a následných obav obyvatel, které souvisejí z prožitými zkušenostmi.

Všechny odpovědi respondentů byly vyhodnoceny v procentech, které jsou uvedeny v grafech. Osobní otázky na respondenty znázorňují kulaté grafy, otázky týkající se povodní jsou znázorněny v prostorových grafech.

13.1 Hypotézy

Před rozdáním dotazníku byly vytvořeny 3 hypotézy, které potvrdí, nebo vyvrátí odpovědi respondentů.

Hypotéza 1: Myslím si, že více než 75% dotazovaných se zajímá o provedená opatření města, která by lépe ochránila osoby a jejich majetek než při povodni v roce 2002.

Hypotéza 2: Myslím si, že je více než 75% dotazovaných přesvědčeno, že na základě opatření města, by povodně, ve stejném rozsahu, jako v roce 2002, daleko méně ohrozily obyvatele města a jejich majetek.

Hypotéza č. 3: Myslím si, že na základě zkušeností s povodní ve městě Děčín v roce 2002 má více než 90 % respondentů větší strach z přírodních katastrof.

13.2 Vyhodnocení otázek z dotazníkového šetření

1) Vaše pohlaví?

a) žena **27**

b) muž **13**

Graf 1: Pohlaví respondentů

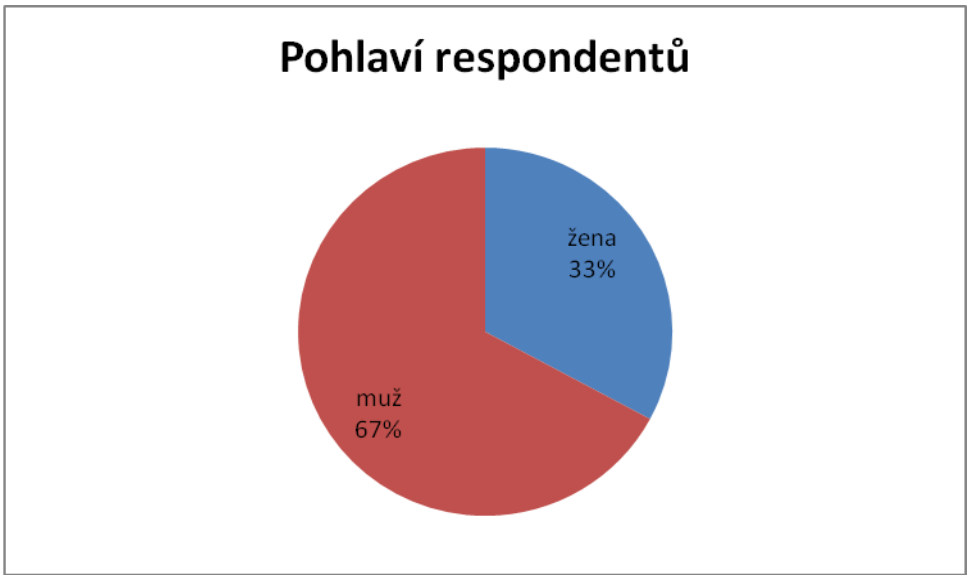

Zdroj 8: autor práce, vlastní výzkum

2) Jaký je Váš věk?

a) do 30 **6**

b) 31 - 40 **10**

c) 41 - 50 **11**

d) 51 - 60 **5**

e) 61 a více **18**

Graf 2: Věk respondentů

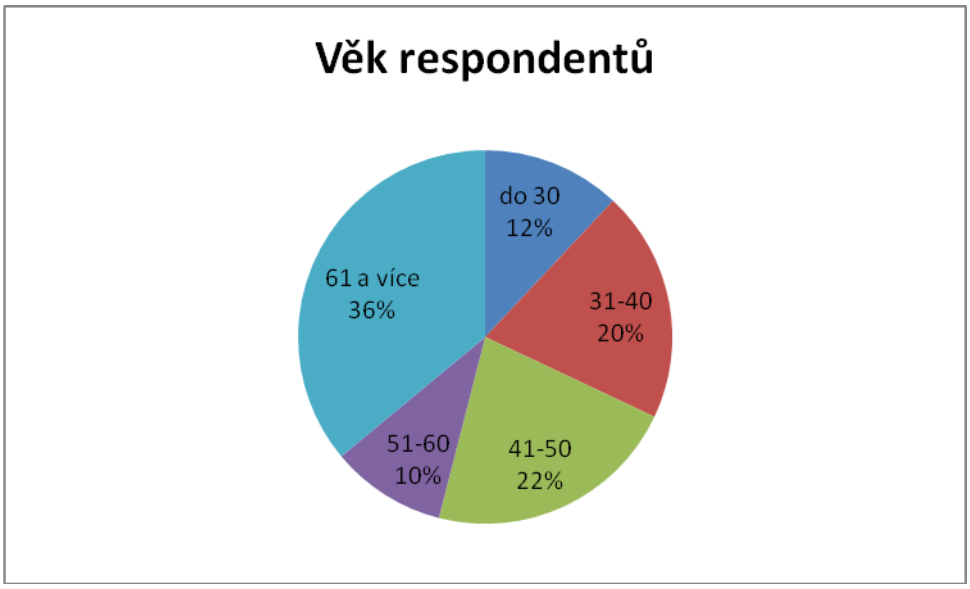

Zdroj 9: autor práce, vlastní výzkum

3) Žijete ve městě Děčín:

a) 10 - 20 let **7**

b) 21 - 30 let **6**

c) 31 - 40 let **11**

d) více než 40 let **26**

Graf 3: Doba pobytu ve městě u respondentů

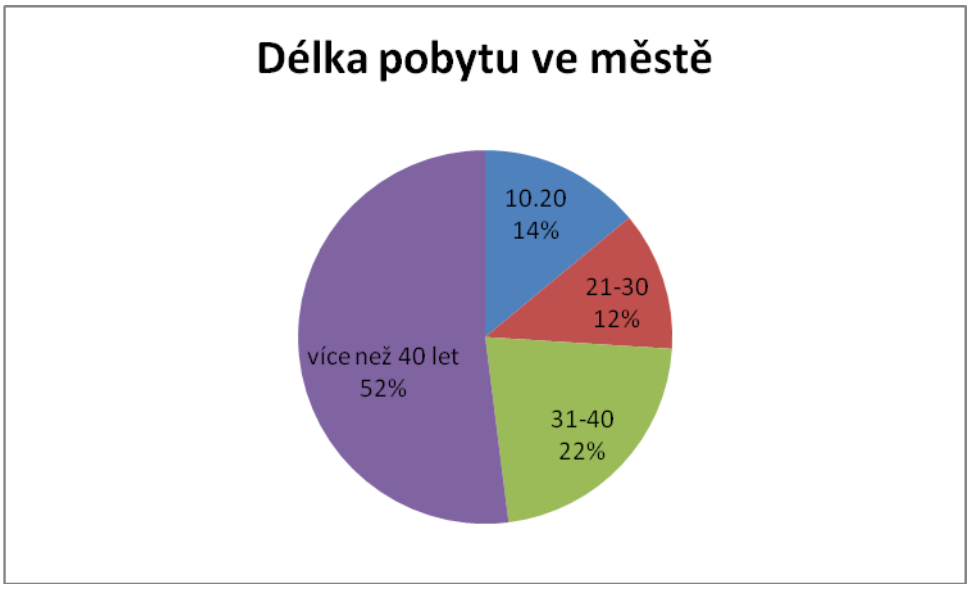

Zdroj 10: autor práce, vlastní výzkum

4) Došlo při povodni k poškození nebo zničení Vašeho majetku?

a) pouze movitého majetku	**6**
b) pouze nemovitého majetku	**5**
c) došlo ke zničení nebo poškození movitého i nemovitého majetku	**14**
d) majetek nebyl zničen ani poškozen	**25**

Graf 4: Poškození, zničení movitého nebo nemovitého majetku

Zdroj 11: autor práce, vlastní výzkum

Vzhledem k rozdání dotazníku obyvatelům města, kteří bydlí v bezprostřední blízkosti řeky Labe, je patrné, že obyvatelé poslechli včasné výzvy k vystěhování se z bytů, stačili se vystěhovat v dostatečném předstihu, kdy u 50 % nedošlo vůbec k poškození majetku. Nepoškození nemovitého majetku pak souvisí s umístěním stavby, kdy pár metrů od sebe bydleli obyvatelé města, kterým povodeň poškodila nemovitost a o pár metrů výše žili obyvatelé, kdy se povodeň jejich nemovitého majetku vůbec nedotkla.

5) Pokud došlo ke zničení nebo poškození majetku, byla Vám následně poskytnuta pomoc?

a) ano **11**

b) ne **3**

c) nežádal/a/ jsem **11**

Graf 5: Poskytnutí pomoci obyvatelům, u kterých došlo k poškození nebo zničení majetku

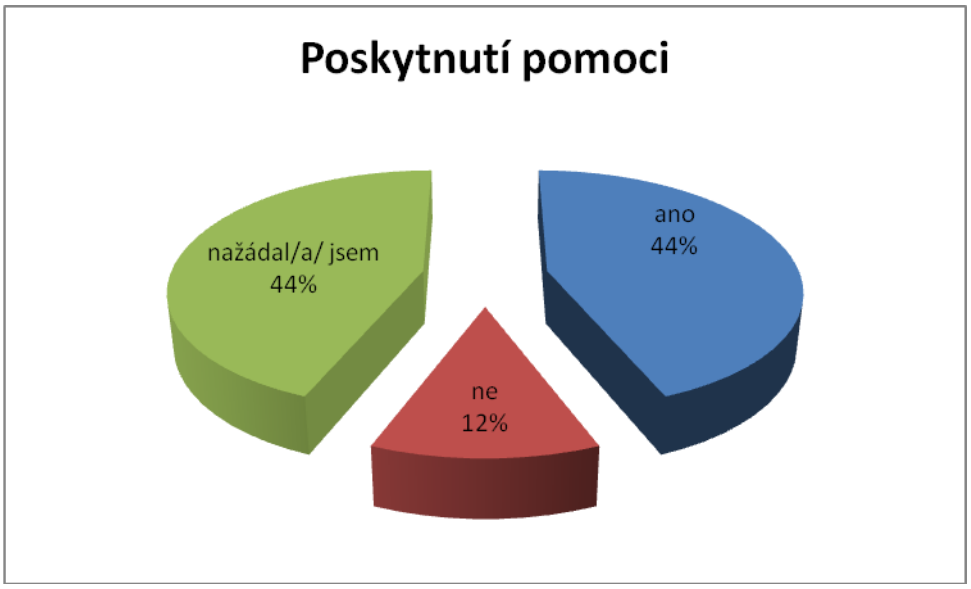

Zdroj 12: autor práce, vlastní výzkum

44 % respondentů, u kterých došlo k poškození majetku uvádí, že jim byla poskytnuta pomoc, stejný počet uvádí, že pomoc nežádali. Respondenti, kteří nepožadovali finanční pomoc většinou uváděli, že se jednalo o poškození v malém rozsahu.

6) V případě kladné odpovědi na otázku č. 5 uveďte, o jakou pomoc se jednalo:

a) finanční (můžete uvést i poskytovatele) **10**

b) věcná (můžete uvést i o jakou věcnou pomoc se jednalo) **4**

Graf 6: Druh poskytnuté pomoci

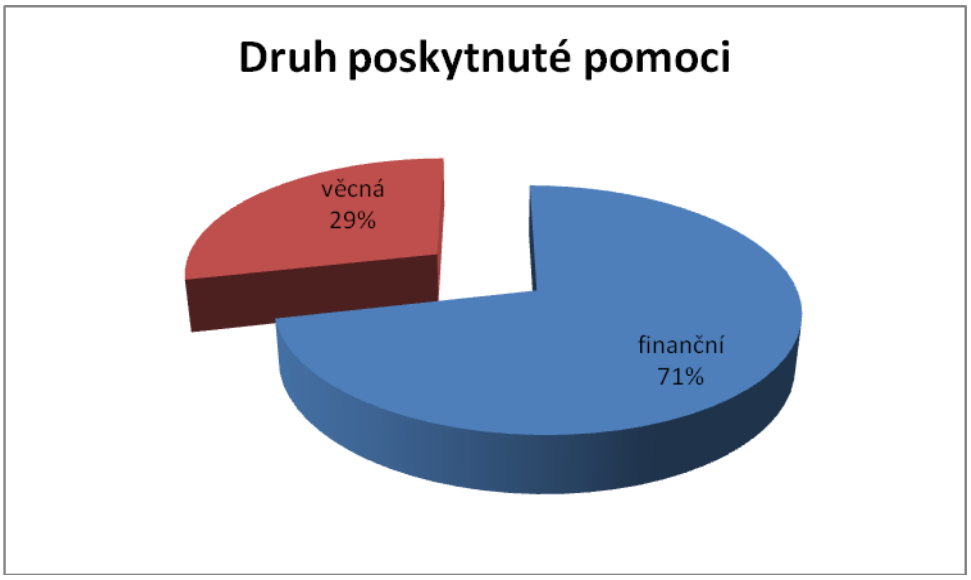

Zdroj 13: autor práce, vlastní výzkum

V otázce finanční pomoci respondenti uváděli:

- pomoc od státu, formou příspěvku na základní potřeby a ošacení
- od Ministerstva pro místní rozvoj na opravu objektu
- od České pojišťovny
- finanční pomoc od města na celý dům
- finanční pomoc od anonymního dárce a od známých

V otázce věcné pomoci respondenti uváděli:

- pomoc vojska při vyklízení zatopeného sklepa
- poskytnutí čistících prostředků
- poskytnutí potřebného nábytku

Někteří respondenti se odpovědi zdrželi, i když postiženi byli.

7) Musel/a/ jste v době povodně opustit místo bydliště?

a) ano **24**

b) ne **26**

Graf 7: Nutnost opuštění místa bydliště při povodni

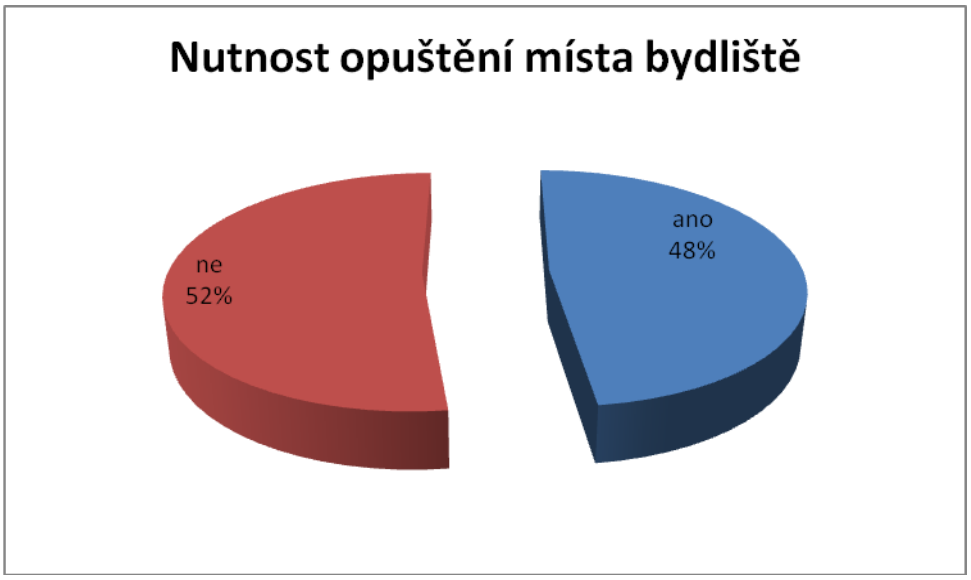

Zdroj 14: autor práce, vlastní výzkum

Nutnost opuštění bydliště uvedlo pouze 48 % respondentů, jak jsem uvedla v otázce č. 4, nutnost vystěhování záviselo na položení stavby určené k bydlení vzhledem ke značnému výškovému rozdílu umístění staveb v okolí řeky Labe.

8) Pokud došlo při povodni k opuštění bydliště, dočasné ubytování Vám bylo poskytnuto:

a) v prostorách, které zajistilo pro obyvatele město Děčín	**2**
b) příbuznými, známými	**15**
c) v případě jiného poskytovatele uveďte o jakého se jednalo	**7**

Graf 8: Forma náhradního ubytování v případě nutnosti opuštění bydlení

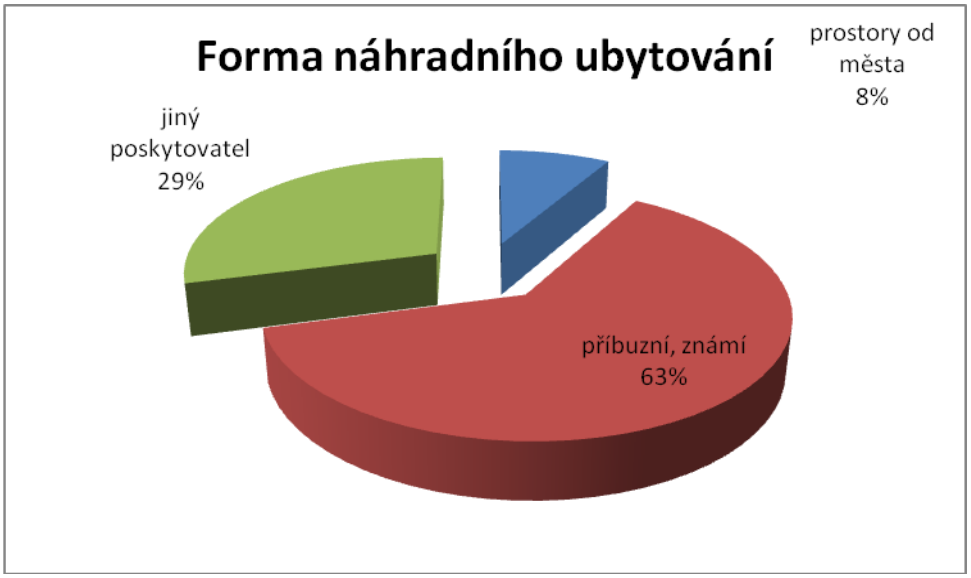

Zdroj 15: autor práce, vlastní výzkum

Většina dotazovaných, kteří byli nuceni opustit na pár dní místo svého bydliště, volila formu náhradního ubytování u příbuzných nebo známých, nejméně se rozhodlo pro prostory poskytnuté městem Děčín, které byly po obou březích řeky Labe v prostorách základních škol.

9) Pociťoval/a/ jste v době povodně snahu pomoci ze strany obyvatel města, kterých se povodeň přímo netýkala?

a) ano **20**

b) částečně **17**

c) ne **13**

Graf 9: Snaha o pomoc ze strany obyvatel města, kterých se povodeň přímo nedotkla

Zdroj 16: autor práce, vlastní výzkum

Většina obyvatel na otázku pomoci ze strany obyvatel, kterých se povodeň tolik nedotkla, odpověděla, že snahu pomoci více postiženým spoluobčanům pociťovala, nebo pociťovala alespoň ze strany některých obyvatel.

10) Víte o opatřeních, které město učinilo za 10 let od povodní v roce 2002 pro větší ochranu osob a jejich majetku?

a) nezajímal/a/ jsem se **20**

b) jsem informován/a/ o provedených opatřeních (uveďte konkrétní opatření, o kterých víte) **30**

Graf 10: Informovanost obyvatel města. týkající se protipovodňových opatření

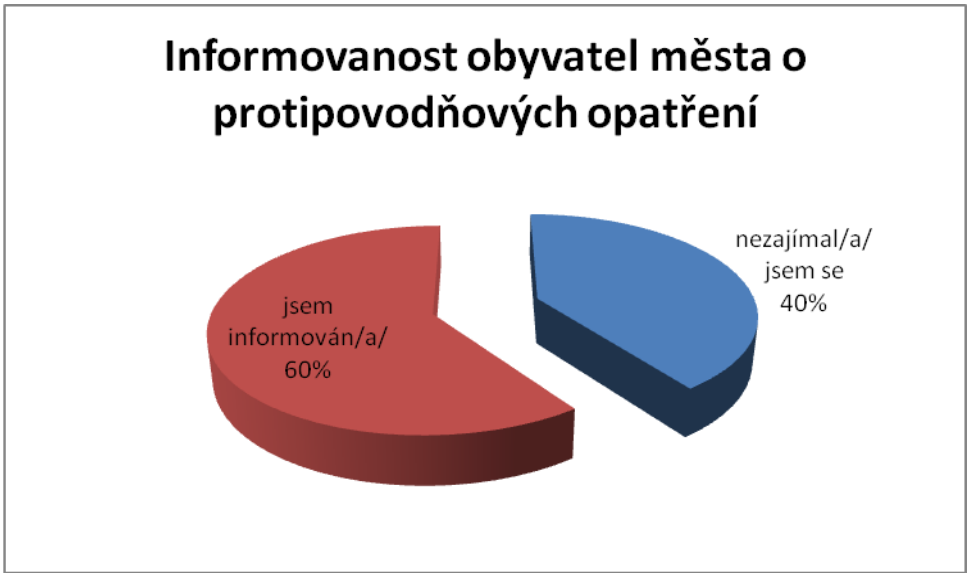

Zdroj 17: autor práce, vlastní výzkum

Vyhodnocení následující otázky je překvapivé, jelikož pouze 60 % respondentů odpovědělo, že se o provedená protipovodňová opatření zajímala. Tato skutečnost může souviset s důvěrou obyvatel, že stát i město Děčín udělalo co nejvíce pro ochranu obyvatel před možnými povodněmi stejného rozsahu. Také tento výsledek může souviset s domněním obyvatel, že další stejná povodeň bude skutečně nejdříve za sto let.

Někteří respondenti poukazovali na mnohaletý odstup od povodní v roce 2002, než došlo k postavení zdí. Někteří jsou informováni o čistění koryta řeky. Pouze jeden uvedl, že ví o větší připravenosti záchranných složek.

11) Myslíte si, že na základě opatření za posledních 10 let, by případné povodně stejného rozsahu, jako v roce 2002, ohrozily podstatně méně obyvatel včetně jejich majetku, než před 10 lety?

a) ano **23**

b) ne **16**

c) nevím **11**

Graf 11:Účinnost protipovodňových opatření, dle mínění respondentů

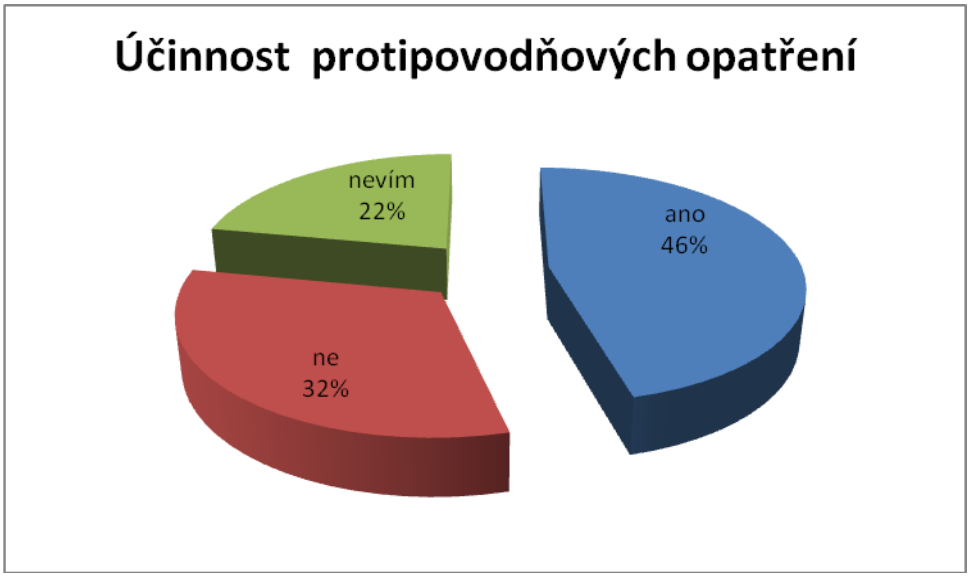

Zdroj 18: autor práce, vlastní výzkum

Největší počet dotazovaných si myslí, že protipovodňová opatření skutečně ochrání více obyvatel a jejich majetku, menší počet těmto opatřením nevěří, nejméně obyvatel toto nedokáže odhadnout.

12) Došlo u Vás k větším obavám z přírodních katastrof, vzhledem ke zkušenostem z roku 2002?

a) ano **23**

b) ne **27**

Graf 12: Obavy obyvatel města Děčín z přírodních katastrof po roce 2002

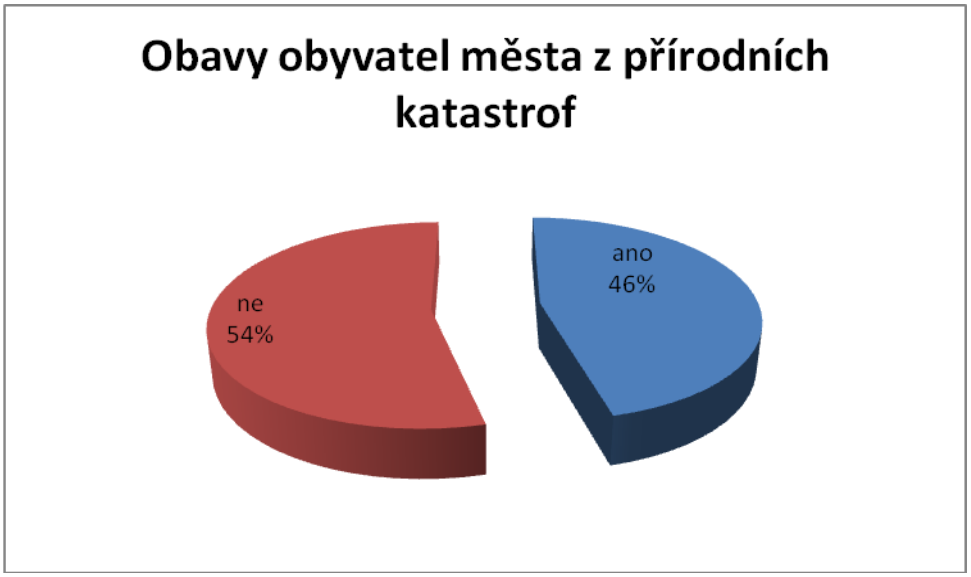

Zdroj 19: autor práce, vlastní výzkum

Obavy z přírodních katastrof, i po zkušenostech z roku 2002, se projevily pouze u 54 % respondentů.

13.3 Vyhodnocení hypotéz

Hypotéza 1: Myslím si, že více než 75% dotazovaných se zajímá o provedená opatření města, která by lépe ochránila osoby a jejich majetek než při povodni v roce 2002.

Vyhodnocení hypotézy č. 1: tato hypotéza se dotazníkovým šetřením nepotvrdila, jelikož o protipovodňová opatření se zajímalo z respondentů jen 60 %. Tento výsledek svědčí zřejmě, jak je napsáno již při vyhodnocení otázky, o důvěře obyvatel, že představitelé státu a města udělali po povodních 2002 vše potřebné k většímu zabezpečení obyvatel, nebo věří, že povodně stejného rozsahu postihnou město i celou zemi opět nejdříve po 100 letech.

Hypotéza 2: Myslím si, že je více než 75% dotazovaných přesvědčeno, že na základě opatření města, by povodně, ve stejném rozsahu, jako v roce 2002, daleko méně ohrozily obyvatele města a jejich majetek.

Vyhodnocení hypotézy č. 2: hypotéza č. 2 se nepotvrdila, jelikož bylo odhadováno o 29 % více. Přesto výsledek 46 % ve prospěch obyvatel, kteří opatřením důvěřují je celkem uspokojivý.

Hypotéza č. 3: Myslím si, že na základě zkušeností s povodní ve městě Děčín v roce 2002 má více než 90 % respondentů větší strach z přírodních katastrof.

Vyhodnocení hypotézy č. 3: do této hypotézy bylo vloženo nejvíce důvěry, jelikož se obyvatelé města po mnoha letech přesvědčili o velké síle vodního živlu, kdy nepřipravenost měst a obyvatel může způsobit rozsáhlou katastrofu. Překvapivý výsledek 54 : 46 nasvědčuje přesvědčení obyvatel, že toto území větší pohroma nepostihne a pokud bude stejná, důsledky budou daleko nižší, než v roce 2002, i přes nižší důvěru obyvatel vzhledem k výsledkům v hypotézách č. 1 a č. 2.

Pokud jsou v této hypotéze porovnány obavy žen a mužů, poté teprve dochází ke značným rozdílům. V případě žen, kdy odpovídalo na otázku 27 žen, je poměr 19 :6 ve prospěch žen, které mají obavy větší. V případě hodnocení mužů, kdy odpovídalo na otázku 23 mužů, je poměr zcela opačný, a to 17 : 8 ve prospěch mužů, u kterých povodeň v roce 2002 nevyvolala větší strach z přírodních katastrof.

ZÁVĚR

.

V roce 2002 došlo ve městě Děčín k zaplavení města, jaké obyvatelé neznali od roku 1848. Díky včasné informovanosti obyvatel a ve většině případů jejich zodpovědnému přístupu, nedošlo ke ztrátě životů v důsledku zaplavení objektů. I majetek obyvatel, jak movitý i nemovitý byl, v důsledku včasné informovanosti obyvatel, z velké části ochráněn. Po celou dobu povodní došlo bohužel ke ztrátě jednoho života, tato ztráta nesouvisela přímo se zaplavením města, došlo k ní při odstřelu lodi, z důvodu neuposlechnutí opatření ze strany civilního obyvatele.

V době povodně byla zřejmá solidarita ze strany obyvatel města, kterých se povodeň tolik nedotkla. Pomáhali hlavně s rozmisťováním ochranných pytlů, vyklízením sklepních prostor. I v této době samozřejmě docházelo, ze strany některých obyvatel ke lhostejnému přístupu, kdy jejich majetek nemohl být ohrožený, proto brali povodeň pouze jako atrakci, místo pomoci postiženým obyvatelů získali mnoho fotografií postižených částí města. Takovýchto obyvatel se však naštěstí nevyskytovalo mnoho a pomáhající převažovali.

Přímí účastníci povodní na povodně nikdy nezapomenou, někteří budou mít psychické následky po dlouhou dobu, zbytek veřejnosti však na ničivé povodně zapomíná v důsledku z důvodu převážně sociální rizik v každodenním životě, např. zvyšování nezaměstnanosti a kriminality v republice. Toto se potvrdilo i v dotazníkovém šetření, kdy mnoho obyvatel města, sice bylo zatopeno, museli opustit svá bydliště, o protipovodňová opatření města po roce 2002 se však zajímají jen minimálně, v některých případech vůbec.

K nejvíce překvapivému výsledku došlo při vyhodnocení u poslední dotazníkové otázky, která směřovala k obavám z přírodních katastrof v souvislosti se zkušenostmi z roku 2002. Odpovědi respondentů po vyhodnocení byly 54 : 46. Z toho vyplývá, že většina obyvatel nejen města Děčín, jak jsem již uvedla, věří, že tato povodeň přišla po více jak 100 letech a nejméně stejnou dobu se nebude opakovat. Dále věří, že představitelé státu i měst udělají všechna opatření k maximální ochraně obyvatel a jejich majetku v případě srovnatelných povodní.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

Miloslav Konvička a kolektiv, Město a povodeň, STRATEGIE ROZVOJE MĚST PO POVODNÍCH, s. 219, 2002, ISBN 80-86517

Okresní muzeum Děčín, Děčínské vlastivědné zprávy, s. 63, 2003, ISSN 1212-6918

Okresní muzeum Děčín, Děčínské vlastivědné zprávy, s. 63, 2002, ISSN 1212-6918

Seznam použitých internetových zdrojů

Fotogalerie města Děčín, dostupné z: http://www.cestujeme.name/FotoView.php?oll=1&kde=B&id=48589 [online] 07.02.2013 (použité 07.02.2013)

Fotogalerie - povodně ve městě Děčín 2002 dostupné z:

http://www.mmdecin.cz/modules/fotogalerie/fotogalerie.html?op=zobraz_galerii&galerie=24 [online] 07.02.2013 (použité 07.02.2013)

Protipovodňová opatření jsou kvůli aktivistům ohrožena [online] (použité: 2013-02-07). Dostupné z: http://www.vladislavraska.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=129:protipovodova-opateni-jsou-kvli-aktivistm-ohroena&catid=36:lanky&Itemid=56

VNITŘNÍ DOKUMENT O PANELU HUMANITÁRNÍCH ORGANIZACÍ MĚSTA DĚČÍNA. . [online]. 14. 12. 2012 (použité: 2013-01-25). Dostupné z: http://pkr.kr-

ustecky.cz/getdoc/e7bed50f-7193-4231-b897-717d2ea27f2e/Vnitrni-dokument-o-PANELU-HO-Decin-2011.aspx

Seznam ostatních zdrojů

čá 7/1999 Zprav. MŽP, ochrana před povodněmi se řídí novou legislativou

Hasičský záchranný sbor Ústeckého kraje - Zpráva o řešení povodní na území okresu Děčín, Ústecký kraj v srpnu roku 2002

Městský úřad Děčín - Zápis z jednání Krizového štábu města Děčín ve dnech 13.08.-20.09.2002 v souvislosti s povodní na řece Labi

Nařízení vlády č. 462/2000 Sb., ze dne 22.11.2000, k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), v úplném znění

Vyhláška č. 380/2000 Sb., ze dne 20.10.2000, k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva

Zák. č. 100/1999 Sb., ze dne 28.4.1999, nařízení vlády o ochraně před povodněmi, v úplném znění. In: Sbírka zákonů, Česká republika

Zák. č. 394/2002 Sb., ze dne 21.8.2002, nařízení vlády o poskytnutí finanční pomoci v oblasti bydlení fyzickým osobám postižených povodněmi, v úplném znění

In: Sbírka zákonů, Česká republika

Zák. č. 239/2000 Sb., ze dne 28.6.2000, o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, v úplném znění. In: Sbírka zákonů, Česká republika

Zák. č. 240/2000 Sb., ze dne 28.6.2000,o krizovém řízení a o změně některých zákonů, v úplném znění. In: Sbírka zákonů, Česká republika

Zák. č. 12/2002 Sb., ze dne 18.12.2001 o státní pomoci při obnově území postiženého živelnou nebo jinou pohromou, v úplném znění. In: Sbírka zákonů, Česká republika

Zákon č. 254/2001 Sb., ze dne 28.6.2001, o vodách, v úplném znění. In: Sbírka zákonů, Česká republika

Zákon č. 241/2000 Sb., ze dne 29.6.2000, o hospodářských opatřeních pro krizové stavy, v úplném zněn. In: Sbírka zákonů, Česká republika

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

OBRÁZEK 1: DĚČÍN 17.08.2002 33
OBRÁZEK 2: POHLED NA DĚČÍN Z PASTÝŘSKÉ STĚNY V OBDOBÍ NEROZVODNĚNÉ ŘEKY LABE 33

Seznam tabulek

TABULKA 1: HISTORIE ZÁPLAV VE MĚSTĚ DĚČÍN 11
TABULKA 2: VÝŠKA HLADINY ŘEKY LABE OD 13. 8. 2002 DO 17. 8. 2002 32
TABULKA 3: PŘEHLED VYPLACENÝCH DÁVEK 35
TABULKA 4: : PŘEHLED ŽÁDOSTÍ, KTERÉ NEBYLY MĚSTSKÝM ÚŘADEM DĚČÍN VYPLACENY 35
TABULKA 5: JEDNOTKY NASAZENÉ NA POMOC A OCHRANU OBYVATELSTVA PŘI POVODNI VE DNECH 13. 8. 2002 AŽ 31. 8. 2002 39

Seznam grafů

GRAF 1: POHLAVÍ RESPONDENTŮ 45
GRAF 2: VĚK RESPONDENTŮ 46
GRAF 3: DOBA POBYTU VE MĚSTĚ U RESPONDENTŮ 46
GRAF 4: POŠKOZENÍ, ZNIČENÍ MOVITÉHO NEBO NEMOVITÉHO MAJETKU 47
GRAF 5: POSKYTNUTÍ POMOCI OBYVATELŮM, U KTERÝCH DOŠLO K POŠKOZENÍ NEBO ZNIČENÍ MAJETKU 48
GRAF 6: DRUH POSKYTNUTÉ POMOCI 49
GRAF 7: NUTNOST OPUŠTĚNÍ MÍSTA BYDLIŠTĚ PŘI POVODNI 50
GRAF 8: FORMA NÁHRADNÍHO UBYTOVÁNÍ V PŘÍPADĚ NUTNOSTI OPUŠTĚNÍ BYDLENÍ 51
GRAF 9: SNAHA O POMOC ZE STRANY OBYVATEL MĚSTA, KTERÝCH SE POVODEŇ PŘÍMO NEDOTKLA 52
GRAF 10: INFORMOVANOST OBYVATEL MĚSTA. TÝKAJÍCÍ SE PROTIPOVODŇOVÝCH OPATŘENÍ 53
GRAF 11:ÚČINNOST PROTIPOVODŇOVÝCH OPATŘENÍ, DLE MÍNĚNÍ RESPONDENTŮ .. 54
GRAF 12: OBAVY OBYVATEL MĚSTA DĚČÍN Z PŘÍRODNÍCH KATASTROF PO ROCE 2002 55

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník VI

PŘÍLOHY

Příloha A – Dotazník

Vážení respondenti,
jmenuji se Jana Hlaváčková, studuji Univerzitu Jana Amose Komenského v Praze, tento dotazník je podkladem pro moji bakalářskou práci „Povodeň 2002 ve městě Děčín“ .
Dotazník je určen obyvatelům města Děčín, kteří žili v roce 2002 ve městě a kterým povodeň více či méně zasáhla do života.
Děkuji Vám za čas, který budete věnovat dotazníku
Jana Hlaváčková

Dotazník

1) Vaše pohlaví?
a) žena
b) muž

2) Jaký je Váš věk?
a) do 30
b) 31 - 40
c) 41 - 50
d) 51 – 60
e) 61 a více

3) Žijete ve městě Děčín:
a) 10 – 20 let
b) 21 – 30 let
c) 31 – 40 let
d) více než 40 let

4) Došlo při povodni k poškození nebo zničení Vašeho majetku?
a) pouze movitého majetku

b) pouze nemovitého majetku

c) došlo ke zničení nebo poškození movitého i nemovitého majetku

d) majetek nebyl zničen ani poškozen

5) Pokud došlo ke zničení nebo poškození majetku, byla Vám následně poskytnuta pomoc?
a) ano
b) ne
c) nežádal/a/ jsem

6) V případě kladné odpovědi na otázku č. 5 uveďte, o jakou pomoc se jednalo:
a) finanční (můžete uvést i poskytovatele)
……
b) věcná (můžete uvést i o jakou věcnou pomoc se jednalo)
……

7) Musel/a/ jste v době povodně opustit místo bydliště?
a) ano
b) ne

8) Pokud došlo při povodni k opuštění bydliště, dočasné ubytování Vám bylo poskytnuto:
a) v prostorách, které zajistilo pro obyvatele město Děčín
b) příbuznými nebo přáteli
c) v případě jiného poskytovatele uveďte o jakého se jednalo …….

9) Pociťoval/a/ jste v době povodně snahu pomoci ze strany obyvatel města, kterých se povodeň přímo netýkala?
a) ano
b) částečně
c) ne

10) Víte o opatřeních, které město učinilo za 10 let od povodní v roce 2002 pro větší ochranu osob a jejich majetku?
a) nezajímal/a/ jsem se
b) jsem informován/a/ o provedených opatřeních (uveďte konkrétní opatření o kterých víte)
……

11) Myslíte si, že na základě opatření za posledních 10 let, by případné povodně stejného rozsahu, jako v roce 2002, ohrozily podstatně méně obyvatel včetně jejich majetku, než před 10 lety?
a) ano
b) ne
c) nevím

12) Došlo u Vás k větším obavám z přírodních katastrof, vzhledem ke zkušenostem z roku 2002?
a) ano
b) ne

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jana Hlaváčková

Obor: Bezpečnostní studia

Forma studia: Kombinované

Název práce: Povodeň 2002 ve městě Děčín

Rok: 2012/2013

Počet stran textu bez příloh: 50

Celkový počet stran příloh: 2

Počet titulů českých použitých zdrojů: 3

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 4

Počet ostatních zdrojů: 12

Vedoucí práce: Ing. Michaela Havlová